

# זאת היתה הפרשה

שבת פרשת כי תצא תשע"ח

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות  
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

## גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ



16

מבינוני לצדיק  
מפיצול אישיות  
לאישיות-על מאוחדת

30

בן סורר ומורה  
ניצחון אהבת ישראל

42  
ברכות בחשבון  
חידושי רמזים בפרשה

44  
מן הפסחים  
עיונים ורמזים במסכת פסחים

47  
קצרים לאלול  
קטעים קצרים לחדש אלול

03  
שלשה פצולי אישיות  
מבט פנימי על הפרעות אישיות

21  
צאתכם לשלום  
התוועדות ליוצאים  
לשליחות להודו

26  
טעם מצווה  
מצות יפת תואר

30  
דבר יום ביומו  
מסרים יומיים לפרשת כי תצא

34  
ביאורים בפרקי אבות  
פרק א' משנה יח'

38  
מענות ותשובות  
תשובות הרב לשואלים

40  
סיפור חסידי  
רבי שמחה בונים מפשיסחא

## הקדמת המערכת

שבת שלום קוראים יקרים, אנחנו מגישים לפניכם חוברת 'ואביטה' מלאה וגדושה בדברי תורה ועבודה משיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א בתקוה שכל אחד ימצא בהם מרגוע לנפשו (תרתן משמע, כפי שתוכלו לקרוא) ולהוסיף עוד נדבך בבניין הפנימי שלו.

### מה בחוברת?

נפתח בשיעור ארוך ויסודי, שלשה פְּצוּלֵי אישיות, הנוגע בהפרעה הנפשית המוכרת בשם 'פְּצוּלֵי אישיות'. הרב פותח במבט תורני על התופעה ואט אט צולל לעומק הסוגיה במקורותינו ולהבדיל בפסיכולוגיה והפסיכיאטריה הכללית ובהופעה של הדברים בתרבות הכללית (מומלץ לקרוא את ההרחבה בגב הגליון).

משם נמשיך עם שיעור 'צאתכם לשלום' לזוג שלוחים שיצאו לבית חב"ד ברישיקש, הודו, שם דובר בנוגע למהפכה הרביעית, אופן ההשפעה על גוים, תפקידם בהפצת המעניינות ועל עבודת חודש אלול בהקשר זה ובכלל.

בטעם מצוה דן הרב במצוות יפת תאר בפרשתנו ומבאר ומיישב את הדברים על פי נגלה ונסתה, תוך ביאור יסודי על סוגי יצר הרע ותפקידם. במדור דבר יום ביומו נקרא ביאורים קצרים ועמוקים על בן סורר ומורה, על מצות מעקה בנפש, על קדושת המחנה ועוד. בביאורים בפרקי אבות נחזור לפרק א' ונראה מהם שלשת הדברים עליהם העולם עומד.

גם השבוע יש לנו סיפור חסידי נפלא לכבוד בעל ההילולא של יב אלול - רבי שמחה בונים מפשיסחא - בו נלמד איך עליי להסתכל על הזולת באופן נכון ופנימי: בברכות בחשבון (שהפעם מופיע באופן מקוצר) נלמד על הפסוקים מהם למדים חז"ל את מצות קידושין, ושוב אָתנו מדור מן הפסחים. שדן בגדרי הליכה בדרך והזהירות שבכך בכמה סוגיות בש"ס.

נסיים עם ניגון חדש מ-י' אלול (מספר 402) ועם שני קטעים קצרים לכבוד חודש אלול מסרטונים של הרב שהתפרסמו בערוץ 20.

הודעה חשובה: לאור קוצר המקום, הרבה מדורים הופיעו השבוע במהדורה קצרה בלבד. את המהדורה המלאה של המדורים – ברכות בחשבון, טעם מצוה, מן הפסחים והשיעור שלשה פְּצוּלֵי אישיות – ניתן לקבל במייל. שלחו בקשת הצטרפות לתפוצה ל: [itiel@pnimi.org.il](mailto:itiel@pnimi.org.il).

שבת שלום ומבורך,

המערכת

# שלשה פצולי אישיות

## קיצור מהלך השיעור

פצול אישיות (בשמו העממי) הוא נושא מרתק, שמעבר למקום שהוא תופס בתחום הטיפולי, מקבל גם ביטוי נרחב במחשבה ובדמיון האנושיים בדורות האחרונים. בשיעור שלפנינו נפתחים שערים להתייחס לנושא במבט של תורה. הנושא 'מתכתב' היטב עם מושגי הצד האפל והצד המואר של הנפש, שנידונו רבות בשיעורי השנה האחרונה, כולל בסדרת השיעורים החדשים באנגלית (ששיעור זה הוא אחד מהם).

**בפרק הראשון** יש הכרות ראשונה עם המושג בהיבט התורני שלו, התייחסות לפצול של אסתר בין מרדכי ואחשוורוש והרחבה שבעצם כל המגלה מורכבת מזוגות שהם 'התפצלות' של שלשת גיבורי גן עדן מקדם - אדם. חוה והנחש.

**בפרק השני** מוצגת הצעה חדשנית - שראוי לחפש אם יש היום פסיכיאטרים בעלי גישה שיכולה לקבל אותה - להקביל שלש הפרעות אישיות לשלשת הצירים של המציאות: הפרעה דו-קטבית (מניה-דיפרסיה) כנגד הציר של מעלה-מטה; סכיזופרניה כנגד הציר של פנים-אחור; ופצול אישיות (D.O.D) כנגד הציר של ימין-שמאל. הניתוח הזה קושר את ההתמודדות עם ההפרעות לשש המצוות התמידיות ופותח שלל של כיווני מחשבה חדשים ביחס אליהן.

**בפרק שלישי** יש התייחסות להתפתחות ולהתבגרות היחס לחלקים הללו של הנפש בספרות העולם, תוך התייחסות לשלש יצירות ספרותיות מפורסמות בנושא, עם צליל סיום מפתיע שקשור לעליה מבינוני לצדיק במושגי התנאי.

**בפרק רביעי** מוסבר כי פצול האישיות מתחיל בדמותה של חוה, שהתחלקה לחוה ראשונה וחוה שנייה, תוך התייחסות לשתי ה'שמועות' בענין בכתבי האריז"ל.

**הפרק החמישי** חותם בחזרה לדמויות המגלה, תוך העמקה בפיצולים החוזרים ונשנים בדמות הנשית, ותוך חשיפת גלגולי אחשוורוש וושותי. הפרק חותם בהתבוננות על תיקון המלכות - עד מלכות המשיח - דווקא באישיות המפוצלת של מלך ישראל, שיש בו גם מרכיבים של "מלך ככל הגוים". חשוב להדגיש כי לקוצר היריעה הושמט פרק שלם (של שאלות ותשובות) ועוד פסקאות שלמות עם נושאי יסוד נוספים. השיעור במהדורה המלאה נשלח ברשימת התפוצה וניתן לבקשו במייל: [itiel@pnimi.org.il](mailto:itiel@pnimi.org.il)

## אשת אחשוורוש ואם דריוש

ערב טוב למאזינים כאן ובקר טוב באמריקה. אנחנו יוצאים מחג הפורים, אז נקדיש את דברינו היום להמשך התבוננות במרדכי ואסתר ובשאר הדמויות במגלת אסתר. מסופר במגלה שאסתר המלכה היתה

## א. פצול אישיות ומגילת אסתר\*

### הצד האפל של אסתר —

א נרשם על ידי איתיאל גלעד. לא מוגה. שיעור חדשי באנגלית, יז אדר תשע"ח - ירושלים.

הוא יהודי - בן או בת של יהודיה שלמה, עם צד טוב וצד רע, הוא יהודי במאה אחוז, אבל בן של הצד הרע בלבד, שמלוכב בגוף עצמאי, מצד אחד הוא הבן של אסתר אבל מצד שני אינו נשמה יהודית לגמרי. לכן, לפי האריז"ל, דריש אינו יהודי. עם זאת, בסופו של דבר, בתור הבן של אסתר - הצד האפל של אסתר - יש בו מעלה. כל דבר הוא יחסי, וגם בצד האפל של צדקת גדולה יש טוב. בהיותו בן של הצד האפל של אסתר היתה לו הזכות לתת רשיון וסיעו לבנין בית המקדש השני - יש לו את זכות המקדש בזכות היותו בן של אסתר.

## ניתוק קטבי האישיות

בעצם, דברנו כעת על כמה שלבים של ניתוק (**disassociation**) - הנושא עליו נדבר הערב. הפסיכולוגים קוראים לכך היום **D.I.D (Disassociative Identity Disorder)**, היו גילים לקרוא לזה הפרעת-ריבוי-אישיות (**M.P.D — Multiple Personality Disorder**), אבל בזמן האחרון הפסיכולוגיה שינתה את הטרמינולוגיה. המלה 'ניתוק' היא המלה המדויקת - זו מציאות בה אדם מתנתק מאישיות אחת שלו והופך להיות אישיות שונה לגמרי.

זהו נושא מאד חשוב, שקשור גם למה שדברנו בחדש הקודם<sup>1</sup> על שלמה המלך. הסברנו ששלמה המלך הכי בולט בכך שיש לו שני צדדים באישיות - צד מואר וצד אפל. הצד האפל שלו הוא אשמדאי, מלך השדים, שהשתלט על מלכותו בנקודה מסוימת בחייו, וחז"ל<sup>2</sup> דנים האם שלמה-הטוב חזר למלכותו או שלא - לפי דעה אחת כן ולפי דעה שניה לא. בכל אופן, לפי פשטות דברי חז"ל הציור

צריכה ללכת להיות עם אחשוורוש, המלך הגוי. איך אסתה, בחורה יהודיה טובה מסוגלת לעשות זאת?! הוזהר<sup>3</sup> אומר, והאריז"ל<sup>4</sup> מסביר בעומק, שהיה לה כח רוחני לשלוח כפילה שלה (שידה, בלשונם) - לקחת את הנפש הבהמית שלה, או היצר הרע, ולשלוח אותה לבד, לנתק את הצד הטוב מהצד הלא-כל-כך-טוב. אחרי ניתוק שני חלקי האישיות - הפרדת הצד המואר מהצד האפל בנפש שלה<sup>5</sup> - היא היתה מסוגלת לשלוח את הצד האפל בגוף עצמאי, שנראה בדיוק כמוה, וזו היתה האסתר שאסתר-הטובה שלחה להיות עם המלך אחשוורוש.

לאסתר הזו - אסתר-2, או איך שנקרא לה - היה בן מאחשוורוש, דריש, שמלך אחרי אחשוורוש<sup>6</sup>. הוא המלך שנתן את האפשרות לבנות את בית המקדש השני בזמן הנביא חגי - היתה לו הזכות לאפשר את בניית הבית השני. המלך הקודם לאחשוורוש, כורש, נתן רשיון לבנות את הבית אך הדבר לא התבצע. הביצוע בפועל היה בזמן דריש שהוא, לפי חז"ל, הבן של אסתר מאחשוורוש.

דריש הוא לא הבן של אסתר השלמה. לכל אחד יש צד טוב וצד רע, לכל אחד יש שני צדדים של האישיות. בן של אמא יהודיה

ב ח"ג רעו, א.

ג עץ חיים שער מט (קליפת נגה) פ"ו, זה לשונו:

זהו ענין אסתר שהיתה מנחת שידה במקומה ומדודגת עם אחשוורוש כמ"ש פרשת תצא דף רע"ו ובתקונים ד"ן והוא קלי' נגה שלה מבחי' הרע הנקרא שד והיתה יודעת היא ומרדכי להשביע השד היצה"ר שלה ע"י שם המפורש כנזכר שם שיתלכש בדמות גוף וילך אל אחשוורוש ומשם נולד דריש בן אסתר מצד השידה ההיא שלה והרי הוא בן אסתר ממש לכן היה חציו טוב וחציו רע... לכן היה גוי וגם צוה שיבנה בהמ"ק כי הוא נתן רשות תחלה קודם שמלך כורש.

ד ראה שיעור ר"ח שבט ש"ז (והמשכיו).

ה אסתר רבה ח, ג.

1 מוצאי י"ט שבט ש"ז (בעיקר פ"ג).

2 סנהדרין כ, ב.

יש את הפוטנציאל לפצול אישיות, כי - כמו שמוסבר בתניא - כל אדם מורכב מנפש אלקית ונפש בהמית, ושתי הנפשות במאבק זו נגד זו. בכך עוסק כל ספר התניא, ספר היסוד של הפילוסופיה והפסיכולוגיה החסידית.

המושג בעברית הוא פצול אישיות. הרבה רמזים כלולים בתוך המושג הזה. שרש **פצל** מופיע בתנ"ך בסיפור של יעקב אבינו והמקלות - "ויפצל בהן פצלות לבנות... אשר פצל..."<sup>1</sup> - ותרגומו לשון קליפה, רמז ברור לחילוק בין המהות הפנימית לקליפה החיצונית.

השרש **פצל** מתחלף בשרש **בצל**, שרש שמופיע רק פעם אחת בתנ"ך - "ואת הבצלים ואת השומים", ונקרא בצל על שם שכולו קרומים-קרומים מקופלים זה על זה המתפצלים ומתקלפים זה מזה. יש 13 פעמים בתנ"ך בְּפָצַל<sup>2</sup> או בְּפָצַל<sup>3</sup>, לשון צל, וגם השם בצלאל בן אורי בן חור, אמן המשכן<sup>4</sup>, נדרש<sup>5</sup>

ט בראשית לז.

י במדבר יא, ה. **בצל** = **אני אני** - שני 'אני', פצול אישיות. יש לומר שאכילת בצל היא סגולה להתגבר על פצול אישיות. "ואת הבצלים ואת השומים" (לפי סדר הפסוק: "האספסוף אשר בקרבו התאווא תאוה וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי [ביניה] יאכלנו בשר [גבורה]. זכרנו את הדגה [חסד] אשר נאכל במצרים חנם [חסד חנם] את הקשאים [תפארת] ואת האבטחים [נצח, בטחון] ואת החציר [הוד] ואת הבצלים [יטוד] ואת השומים [מלכות]. ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן [חכמה] עינינו [חכמה]" - "הבצלים" ביסוד, ששם מקור פצול האישיות, בין זכר לנקבה, ובכ"א בפנ"ע, ודוק) = 1392 = **שמשון שמשון** (שמשון הוא שן שום, תאוה לאכילת שום, שמרבה את הזרע, כמבואר במ"א). **בצל שום** = 468 = **חי פעמים הוי'** = 10 פעמים **לחם** (מלח כו', ו צירופי **לחם**), הערך הממוצע של כל אות. בהכאה פרטית, **בצל שום** = 2340 = 90 פעמים **הוי'** = 5 פעמים **בצל-שום** (= 6 פעמים **שמן**, 6 צירופי **שמן**). אותיות המילוי של בצל: בית צדי למד = 468 = **בצל-שום**! הערך הממוצע של **בצל-שום** במספר קדמי = **עץ הדעת טוב ורע**.

יא בראשית ט, ח; ישעיה כה, ב; שם ל, ב; ג; שם מט, ב; ירמיה מח, מה; יחזקאל יז, כג; תהלים יז, ח; שם לו, ח; שם צא, א; קהלת ז, יב (פעמיים).

יב יונה ד, ה.

יג שמות לא, ב; לה, ל.

יד ראה רש"י שמות לח, כב.

הוא שיש כאן שתי דמויות שונות - המלך שלמה ומלך השדים שהתדמה אליו ולקח את מקומו. אבל, כפי שהסברנו בפעם הקודמת, יש מי שמפרש, וכך מתאים אם רוצים להסביר זאת לפי מושגי הפסיכולוגיה היום, שאפשר לצייר זאת כשני קטבים של אותה אישיות - הצד הטוב של המלך שלמה בנה את המקדש והצד השני הוא מלך השדים אשמדאי.

## ניתוח השם "אשמדאי"

האותיות **שד** הן חלק מהשם **אשמדאי**; האות השניה והאות הרביעית שלו, אבל אם נמשיך לדלג ולחבר ל-**שד** את האות הששית (האחרונה) שלו - **אשמדאי** - נקבל שם של השם יתברך, השם **ש-ד-י**, ה' כבעל הכח והעצמה (**The Almighty**). חז"ל מפרשים את שם **ש-די** - "שאמר לעולמו ד<sup>י</sup>", הכח האלקי שמגביל את המציאות, וגם מגביל שינויי האישיות. הגבלה היא דבר טוב, כי בלי הגבלה אתה יכול ללכת רחוק-רחוק באופן שלילי. אם כן, הכח האלקי של שם ש-די הוא כח חשוב כדי לתת גבולות ולהגדיר את האישיות.

אם דברנו על אותיות **שד** נדבר קצת על אטימולוגיה: יש כאן אחת הדוגמאות בה מעמיקים המומחים לאטימולוגיה על הקשר בין עברית ושפות שמיות לאנגלית. המלה **שד** בעברית קשורה למלה **shade** (צל) באנגלית - שד הוא דמות-צללים. לכל אחד יש צד-מוצל, יחד עם הצד המואר והמאיר שלו.

## פצול אישיות - לא רק מחלה

הנושא הערב הוא פצול אישיות (כפי שהיה הביטוי עוד לפני הפרעת-ריבוי-אישיות - **split-personality**). כל דבר שנעשה קיצוני הוא בעיה, האדם נעשה חולה ח"ו, אבל לכל אדם

יהודי לגמרי. מאיפה הצד הטוב? כי גם בשידה של אסתר יש צד טוב - היא מקליפת נוגה הכוללת טוב ורע.

כפי שמוסבר בתניא ובספרי החסידות, יש לאדם אישיות גבוהה ואישיות נמוכה, וגם באישיות הנמוכה יש שני צדדים. אם כן, בשתי הנפשות יחד יש בעצם שלשה אישים - שנים באישיות הנמוכה ואחד באישיות הגבוהה, האדם העליון הוא אחד. לכן **פצול אישיות** עולה שלש פעמים **איש** - כלולים בו שלשה אישים קטנים כנגד שלשת העולמות התחתונים בריאה-יצירה-עשיה וכנגד שלש אותיות **צלם** מלמטה למעלה (**צ** בעשיה, **ל** ביצירה - הרע והטוב של הנפש הבהמית, הנשמה התחתונה, סוד "**צדיק** ורע לו" בעולם העשיה - ו-**ם** בבריאה, "מחצב הנשמות", הנשמה העליונה). למעלה משלש המדרגות ישנה מדרגה רביעית, כנגד עולם האצילות - נשמה יתרה שמקבלים בשבת (שבה מאירים מוחין דאבא, חכמה דאצילות המקננת בכל עולם אצילות, בחינת בטול במציאות ללא כל הרגשת יש נפרד אלא הכל ה', "אין עוד מלבדו"). אם הנשמה העליונה היא 'צל' הנשמה היתרה היא סוד הצלם - ה-**ם** של הצלם (הכל לפי ערכין).

## פצולי אדם, חוה ונחש בספור המגילה

פצול אישיות יכול להיות גם אצל איש וגם אצל אשה, אבל שיש משהו נשי בפצול אישיות. למה? הכל מתחיל מהחטא הקדמון בגן עדן ומהשחקנים שנטלו חלק באותו חטא. יש שלשה שחקנים בגן עדן - אדם, חוה והנחש הקדמון. כל אחד משלשת השחקנים האלה מתפצל לשנים<sup>10</sup>. גם אדם, גם חוה וגם הנחש

מלשון צל. כנראה שהוא הכי בקי בסוד הפצול בין אוה, אורי, לחשך ההופך לאור גדול, חוה. גם שתי האותיות האחרונות של שרש **פצל** הן **צל** (כנ"ל בסוד בצלאל, "בצל אל היית").

## שלשה אישים בנפש

נראה גימטריא יפה: המונח **פצול אישיות** (933) עולה **ג** פעמים **איש** (311). הייתי חושב שבפצול אישיות שני אנשים קטנים משחקים בתוכי, אבל לפי הגימטריא יוצא שבפצול אישיות יש שלשה אנשים קטנים בתוכי. איך נסביר? אדמו"ר הזקן מביא בתניא בסוף פרק א את הפסוק "ונשמות אני עשיתי"<sup>10</sup>. אחר כך הוא אומר ששתי הנשמות הן שתי נפשות, אבל בפסוק כתוב "נשמות" - נשמה עליונה ונשמה תחתונה (ורמו נפלא: "ונשמות אני עשיתי"<sup>10</sup> = **נשמה נשמה**, שתי נשמות!). הנשמה למטה היא זו המורכבת מטוב ורע (שתי נפשות), ויש נשמה עליונה<sup>11</sup>.

הנפש הבהמית היא עצמה אישיות דואלית, כי שרשה ב"עץ הדעת טוב ורע"<sup>11</sup> - יש לה שני צדדים, "טוב ורע". לכן הסברנו קודם שכאשר אסתר שלחה את השידה שלה (כפי שחז"ל קוראים לה, היינו הצד האפל שלה) - שנראתה בדיק כמו אסתר המקורית - נולד לה דרוש בן אחרוש, היה בו צד טוב אף שלא היה

טו ישעיה נז, טו.

טז יש בתורה יג פעמים "עשיתי" = "הווי פעמים נשמה, סוד "ונח מצא חן בעיני [ע"כ = נשמה] הווי" (בראשית ו, ח). בכל התנ"ך יש פד פעמים "עשיתי" = חכמה-בינה פעמים דעת! יז והגימטריא היפהיה: יש נשמה תחתונה, שהיא בגימטריא **מלאך-שד** - חצי מלאך וחצי שד - אך יש נשמה עליונה, שהיא גימטריא אחרת, היא באה ממקום אחר (סוד "רוח [כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי]" והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר"), והיא סוד "ריח גן עדן" שנכנס עם יעקב אבינו כאשר בא להתברך מפי יצחק אבינו (גן עדן היינו גן עדן העליון שבעולם הבריאה כנודע, ששם "בורא מיני בשמים", "ריח גן עדן" ר"ת "רגע באפו [חיים ברצונן]" למעלותא, כאשר "כל הנשמה [נשימה] תהלה יה", וד"ל).

יח בראשית ב, ט.

יט **אדם חוה נחש קדמון** = **איש איש**, כל אחד מתפצל לשנים.

עליך<sup>22</sup>. זו הדרמה-הפנימית של מגלת אסתר - שתי הדמויות האלה שתובעות בעלות על אסתר המלכה הן-שני הצדדים של אדם הראשון.

מה עם חוה עצמה? ברור מי הצד הטוב של חוה - אסתר. מי הצד הרע של חוה? המלכה האחרת, המלכה הראשונה של אחשוורוש, אותה הוא הרג - ושתי המלכה.

מה עם הנחש הקדמון? גם הוא מתפצל לשנים - שניהם רעים, והם זוג. בשני הפצולים הראשונים, האדם התפצל לשני אנשים וחוה התפצלה לשתי נשים, אבל הנחש התפצל לזוג - המן וזרש, המן ואשתו המרשעת זרש.

בנקודה מסוימת, כמו שנסביר, גם שני הצדדים של אדם הופכים להיות זוג, מרדכי ואסתר, ושני הצדדים של חוה עצמה, גם הופכים לזוג, אחשוורוש ושתי. מתי החילוף הזה קורה? בהתחלה האיש מתפצל לשני אנשים והאשה לשתי נשים והנחש מתפצל לאיש ואשה. אך ברור שמעל שלש הדמויות יש עוד דמות-על - עוד חוה עליונה, "הכל מן האשה"<sup>23</sup>. אם כן, בעצם אדם-חוה-נחש הם גם מח-לב-כבד<sup>24</sup> של חוה הקדומה, "אם כל חי" שמעל הכל. מכך יוצא שאדם - המוחין של חוה - מתפצל למרדכי ואסתר, המוחין. חוה - הלב - מתחלקת לאחשוורוש ושתי. הנחש-הכבד-המוטבע - מתחלק לזוג המן וזרש.

מתפצלים, אבל העיקר הוא הפצול של חוה - היא נצבת בין אדם והנחש, והפצול שלה הוא פצול כולל.

הזמן בו מתבטא הפצול הזה הוא פורים. הקשר ההדוק לפורים הוא גם אחת הסבות למנהג ישראל להתחפש בפורים, לשים מסכות. כאשר אתה שם מסכה בפורים אתה מנסה - בהקשר קדוש, לפי מנהג ישראל - להראות שיש לך גם אישיות אחרת, שיש לך צד אפל<sup>25</sup>. זו הדגשה שונה מהרגיל, כי בדרך כלל אתה משתדל להראות את הצד המואר.

שוב, הפצול שנגרם בעקבות החטא הקדמון מתבטא בעיקר בפורים, בדמויות המגלה:

אדם הראשון מתפצל לטוב ולרע שלו, לצד המואר שלו ולצד האפל שלו - הצד המואר שלו הוא מרדכי היהודי והצד האפל שלו הוא המלך אחשוורוש. שניהם מתחרים על אסתר. מרדכי הוא גם הדוד של אסתר וגם הבעל של אסתר, בשלב מסוים הוא נשא אותה לאשה. לאסתר יש טראומה מוחלטת - למי היא נשואה?! יש לך השלכות רבות, כפי שחז"ל מסבירים במדרשים שונים, בהתבסס על פי פסוקים במגלה. כאשר אסתר בפעם הראשונה הולכת לאחשוורוש מרצון היא אומרת "כאשר אבדתי אבדתי"<sup>26</sup>. עד כאן, כשהלכתי לאחשוורוש באונס, לא נאסרתי עליך, מרדכי, אבל כעת, כשאתה שולח אותי ואלך ברצון, אני אאסר

כ צד אפל = אדר, החדש של פורים. אדר הוא לשון אדרת (ראה קדושת לוי סוף פרשת משפטים; שם תרומה עה"פ "וראה ועשה"; שם דרוש לפורים ד"ה "אמרו רבותינו ז"ל"), לבוש, באדר כל אחד מתלבש בצד האפל שלו. הביטוי צד אפל מתחיל ב-צ ונגמר ב-ל - צל. האותיות באמצע, צד אפל, מצטרפות לאפד, הבגד של הכהן הגדול שבצד האחר שלו, הצד האפל שלו, שלפי רש"י (שמות כח, ד) דומה לבגד של נשים שרות רוכבות על סוסים... המלה אפל עצמה רומזת ל: אדר פור גורל וכן ל"אחשוורוש הפיל פור הוא הגורל...".

כא אסתר ד, טז.

כב ראה מגילה טו, א.

כג בראשית רבה יז, יב.

כד ראה זרח"ג רכז, א.

## ב. שלש הפרעות פסיכיאטריות – שלשה צירים של מרחב אחד

### הפרעה דו-קטבית, סכיזופרניה ופצול אישיות

כאשר מדברים על אישיות שונת, לכל אחד יש לפחות שני צדדים. בפסיכולוגיה המודרנית מדברים על שלש הפרעות. לכל אדם יש את כולן, השאלה היא רק איך ובאיזו מדה הן מתבטאות. בפסיכולוגיה מדברים על שלש הפרעות - הפרעה דו-קטבית (מניה-דיפרסיה), סכיזופרניה, ופצול אישיות (D.I.D.). הפסיכולוגים מאד 'לחוצים' להפריד בין שלש ההפרעות אלה, לא לערבב את שלשת הדברים השונים הללו. בעוד האדם הפשוט רואה בכלן מכנה משותף - שיש לאדם שינויים דרסטיים באישיות - הפסיכולוגים לא מנסים להסביר את הדמיון אלא רק את ההבדל, לא לערבב אותן.

בהפרעה דו-קטבית מדובר באדם אחד עם תנודות קיצוניות במצב הרוח - לפעמים מאד ב'היי' ולפעמים מאד ב'דאון'. עדיין לא מרגישים שמדובר בשתי אישיות נפרדות, אבל במצבי רוח משתנים באופן קיצוני. כדי להסביר ניקח דוגמה מתופעה פיזית - טמפרטורה, חום וקוה. לפי אריסטו, וכל אלה שקדמו למדע המודרני, חום וקור הן שתי איכויות נפרדות. המדע המודרני אומר שיש רק דבר אחד - טמפרטורה, שיכולה להיות גבוהה ונמוכה, אבל לא שיש כאן שני הפכים, חום וקוה, שנלחמים אחד בשני. הכל נמצא על רצף אחד, על ציר אחד של טמפרטורה. ככה הפסיכולוגים מסבירים מניה-דיפרסיה - לא מדובר בשני דברים, בשני אנשים, אלא באיש אחד שלפעמים 'חס' ולפעמים 'קר', לפעמים

ב'היי' ולפעמים ב'לואו'.

הדבר השני הוא סכיזופרניה. הרבה פעמים אנשים חושבים שסכיזופרניה זהה לפצול אישיות, אבל הפסיכולוגים אומרים - לא, זהו משהו אחר. גם בסכיזופרניה מדובר באדם אחד, אבל יש לו הזיות. בצורה פשוטה - יש לו זמנים שהוא בתוך המציאות ויש זמנים שהוא לא במציאות. לפעמים הוא בתקשורת עם המציאות ולפעמים, באופן זמני, הוא מאבד את התקשורת עם המציאות. כשמסתכלים על אדם כזה מבחוץ הוא מבלבל, כי יום אחד הוא 'אתך' ויום שני הוא 'לא אתך', נמצא במקום אחר. בשבילך אלה שני אנשים שונים, אבל הפסיכולוגים אומרים לך שזו רק אישיות אחת - זו לא הפרעה של פצול אישיות.

המקרה השלישי, עליו אנחנו מדברים - ואם נבין טוב, גם שני האחרים קשורים אליו - הוא פצול אישיות. בפצול אישיות, באמת באותו גוף יש שני אנשים שונים - לפעמים הוא אדם טוב ולפעמים הוא אדם רע, ובדימוי הספרותי המקובל בעולם (שנזכיר עוד לקמן), לפעמים הוא 'ד"ר ג'קיל' ובזמנים אחרים הוא 'מיסטר הייד'. אסתר עשתה יותר מזה - היא היתה ככזו רמת ניתוק שהיא היתה מסוגלת להלביש כל אישיות בגוף נפרד (כאשר שני הגופים היו דומים לגמרי במראה החיצוני).

[שאלה: בהקשר של ההפרעות הפסיכולוגיות, איפה משתלב מצב פסיכטי?]

סכיזופרניה היא איבוד מגע עם המציאות, ולכן היא נעשית פסיכטית, וכך כל קיצוניות באחת ההפרעות עליון דברנו יכולה להפוך למצב פסיכטי. עומק של כל ציר עלול להפוך לאירוע פסיכטי.

### 'דיבוק' שלילי וחיובי

כל הנושא קשור גם למושג 'דיבוק' - מן הסתם כולם שמעו על המושג - אדם יכול



הפרעה דו-קוטבית היא על ציר מעלה-מטה - אתה 'למעלה' או 'למטה', 'היי' או 'לואו'.

סכיזופרניה היא קדימה-אחורה - האם אתה קשור למציאות החיצונית שנמצאת לפניך, מקדימה, או שאתה שרוי רק ב'אחור', בלי קשר למציאות החיצונית.

פצול אישיות הוא סינדרום של ימין-שמאל, לכן השתמשנו לגבי הצד המואר והצד האפל של האישיות במונח שני פרופילים. המסכה האידיאלית של פורים היא מסכה עם חצי מואר וחצי אפל - מסכה כזו לא מציגה רק את הצד האפל שלך, אלא את העובדה שיש לך שני צדדים. שני הצדדים הם הימין שלך והשמאל שלך. גם בשמאל יש פוטנציאל גדול, אבל בינתיים הוא אפל.

## רפוי הפצולים – שש מצות התמידיות

הקבלת שלש הפרעות - שהפסיכולוגים רוצים לנתק ביניהן - לשלשת ממדי המרחב נותנת כיוון לרפוי, להתייחסות שיכולה להחזיר לאיזון ויציבות יחסיים אדם עם הפרעה מתוכן. הלימוד הכי בסיסי שהתורה נותנת לנו לגבי ממדי המרחב הוא שש המצוות התמידיות<sup>12</sup> - בהן יש להתבונן כל שעות היממה - המקבילות לששת כיווני המרחב. כמו שמוסבר בספר 'לחיות במרחב האלוכי', שש המצוות התמידיות יוצרות מודעות של מרחב אלקי, בו מוקפים מכל הכיוונים במצוות: שתי המצוות שמתייחסות לציר של מעלה-מטה, שה' יהיה למעלה ולמטה ממני, הן "אנכי

להיות רדוף על ידי דיבוק. פירוש המונח בו משתמשים לכך באנגלית (**to be possessed**) הוא שאדם הוא ב'בעלות' של מישהו או משהו אחר, נשמע באמת רע - צריך מקובל שיבוא ויציא את הדיבוק. באמת לכל אחד יש דיבוק, כי יצר הרע הוא גם דיבוק.

לפעמים להיות 'בעלות' זה לא דבר רע - למשל חסיד הוא 'בעלות' של הרבי שלו. גם הרבי מליובאוויטש היה 'אחוז דיבוק' - אחוז דיבוק של משיח. הוא היה כל כך 'בעלות' של המשיח עד שברמה מסוימת הוא נהיה משיח - משיח 'לקח' את האישיות שלו לגמרי (הוא אף התבטא שהוא 'משוגע' על משיח). אולי כשמחכים למשיח מחכים שהוא ישתלט על האישיות של מישהו לגמרי והוא יהפוך להיות משיח לתמיד.

בצד האפל של האישיות יש פוטנציאל פנימי להאיר אפילו יותר מאשר הצד המואר, רק צריך להפוך אותו - "כיתרון האור מן החשך"<sup>13</sup>, את החשך עצמו צריך להפוך לאור (סוד "בצלאל בן אורי בן חור" כנ"ל).

## שלשת הפצולים – שלשת צירי המרחב

נחזור לשלש המדרגות של דואליות שהזכרנו: כל הפרעה משלש הפרעות שהזכרו היא רמה אחרת של דואליות. כעת אנחנו אומרים שכל דואליות - אפילו פצול אישיות, בו מדובר לכאורה באישייות שונות - נמצאת על רצף אחד. אם כן, אפשר להתבונן בשלשת הפצולים כשלשת ממדי-צירי המרחב<sup>14</sup>:

כה קהלת ב, ג.

כו ציר (קואורדינטה) עולה 300, מספר עגול (הערך הממוצע של כל אות = 100, יפ"י), שהוא גם מספר צורני - משולש כד. ג פעמים ציר עולה 900, סוד הלב היהודי, ל ברבוע. ג פעמים כד הוא בקבלה סוד החלוקה לשלש של כל אחד מהחסדים הנמשכים לה-קצוות. אם יש את כל שלשת הממדים, שלשת הצירים, ג פעמים - בפנים, בפה ובגוף

(כמו שמבואר אצלנו באריכות במ"א, וקצת בהמשך) - הכל עולה 2700, שעם הכולל היינו "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", משולש 73 (חסד ע"ה).

כז הקדמת ספר החינוך. דבריו הובאו ב'ביאור הלכה' על דברי הרמ"א באו"ח א, א.

להפרעה דו-קטבית. להתבונן ביחוד ה' ולשמור את המחשבות שלנו - להיות בשליטה על המחשבות שלי - הם הכח להתמודד עם סכיזופרניה.

## שלשת הצירים בגוף האדם – בפנים, בפה ובגוף

[שאלה: לכלם יש שני צדדים. על ידי איזו עבודה לא נקרעים ביניהם?] כפי שאמרנו כעת, אפילו אם יש לנו ששה צדדים - שלשה ממדים-צירים שלכל אחד יש שני צדדים, שני קצוות - התיקון השלם, להפוך לנשמה אחת על פי תורה, הוא על ידי שש המצוות התמידיות, הדבר המעשי ביותר. בנוסף, לפי ההקבלה הנ"ל, חוץ מהמצוות התמידיות, אפשר למצוא תרגילים פיזיים לכל אחד מהדברים, לאור ההופעה של שלשת הממדים הללו בגוף האדם - בפנים, בפה ובגוף (כפי שהסברנו פעם בארוכה):

בפנים, הציר של מעלה-מטה הוא 'עיגול האף'; הציר של קדימה-אחורה הוא 'עיגול העינים'; והציר של ימין-שמאל הוא 'עיגול האזניים (ב'כדור' של הראש שלשת הצירים מצטיירים כשלשה עיגולים).

בפה, הציר של מעלה-מטה הוא הלשון; הציר של קדימה-אחורה הוא השיניים (המקבילות לעיגול העינים, סוד "שן ועין"); והציר של ימין-שמאל הוא ציר השפתיים.

הגוף, הציר של ימין-שמאל שייך לידים; הציר של מעלה-מטה שייך לרגלים; והציר של קדימה-אחורה שייך למתנים.

לפי ההקבלות, אפשר להציע כיוונים של ריפוי - גם לפי המצוות התמידיות (כנ"ל), וגם בהתייחס להופעה של הצירים הללו במקומות שונים בגוף האדם, הן מההיבט הפיזי והן במשמעות הרוחנית של המקומות האלה. כדאי לעשות ניסויים ולבחון את ההצעות האלה...

הוי' אלהיך<sup>כב</sup>, למעלה, ו"לא יהיה לך אלהים אחרים על פני<sup>כט</sup>, למטה.

המצוות של פנים-אחור הן יחוד ה' ("שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"<sup>ל</sup>) והשמירה על הצד האחור שלא יכנסו בו דברים רעים ("ולא תתרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו'<sup>לז</sup>"). כעת יש לנו עוד מושג מהן מחשבות זרות - דברים לא מציאותיים. כל מחשבה זרה היא משהו סוג של אשליה, ואם יש לך הרבה מחשבות כאלה אתה נכנס למצב של הזיה ומתנתק מהמציאות. המצוות של הימין והשמאל - הצדדים ששייכים לפצול אישיות, תופעה של ימין-שמאל - הן אהבה ויראה, אהבת ה' ויראת ה'. אהבת ה' כוללת בעצמה גם את אהבת הנשמות (שכל נפש אלקית היא "חלק אלוה ממעל ממש"<sup>לז</sup>) - אהבת ישראל, "ואהבת לרעך כמוך"<sup>לז</sup>. זו התפשטות אהבת ה' ושלמותה - שאתה אוהב את מי שה' אוהב<sup>לז</sup> (וה' אוהב ישראל, כמ"ש "אהבתי אתכם אמר הוי'<sup>לז</sup>).

מהקבלה זו עולה שרפואת הנפש בפצול אישיות היא עבודה על אהבה ויראה. במיוחד על הצד השלישי ('מיסטר הייד') צריך לעבוד עם היראה. ההתמודדות עם הפרעה דו-קטבית, 'אפ' ו'דאון', היא על ידי זכרון וחוויה-מחדש של מתן תורה ושמיעה-מחדש של שני הדברות הראשונים, אותם שמענו ישירות מה'. יש לנו מצוה לזכור כל יום את מתן תורה<sup>לז</sup> - לשמוע מחדש את שתי המצוות הללו, שני הדברות הראשונים בעשרת הדברות. זהו כח מאזן

כח שמות כ,ב.

כט שם שם, ג.

ל דברים ו, ד.

לא במדבר טו, לט.

לב תניא פרק ב.

לג ויקרא יט, יח.

לד ראה לוח "היום יום" כ"ח ניסן.

לה מלאכי א, ב.

לו דברים ז, ט-י.

הגורם העיקרי בנזקי שלום בית ("ומוצא אני"מ<sup>מ</sup> במקום "מצא אשה"מ<sup>ב</sup>, כל הזמן בתוך עצמו, "אף אני [בחלומי]"מ<sup>ג</sup> ובכלל אף בגימטריא אנכי). ההתבוננות ששייכת לאף היא שני הדברות הראשונים של עשרת הדברות - אמונה. תרגיל מובהק של האף הוא נשימות עמוקות. גם אפשר מיד לבדוק בשטח. בפה, כפי שהזכר, ציר מעלה-מטה הוא הלשון - עיקר הדיבור. עיקר ביטוי המניה הוא בדיבור וביטוי הדיפרסיה באי-דיבור. יש פסוקים שאדם שם את הלשון שלו בשמים או בארץ<sup>מ</sup> - מעלה או מטה. הפגם העיקרי של הלשון הוא לשון הרע. מי שיש לו מניה-דיפרסיה יזהר מלשון הרע, שילמד שמירת הלשון של החפץ חיים, וגם שלא ידבר גבוה-גבוה<sup>מ</sup> ולא מטה-מטה.

## עצות לסכיזופרניה (פנים-אחור)

הציר של פנים-אחור בגוף הוא ציר המתניים, כך שאליו שייכים תרגילי התעלמות של סיבוב המתניים. שתי העינים הן בתוך עיגול מאוזן, והציר הוא פנים-אחור. מתקשר קודם כל הכי יפה עם מה שידוע רק היום לגבי המח - שכל עיבוד הראיה הוא במח האחורי. כלומר, הראיה מגיעה ממש מקדמת הפנים לאחור של המח, מקום קשר של תפילין. במצוות התמידיות היינו "שמע ישראל" ו"לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם". אם כן, בתור התבוננות - עוד לפני שנציע תרגילי עינים... - זהו ציר הסכיזופרניה.

## עצות להפרעה דו-קטבית (מעלה-מטה)

לפי מה שהסברנו, אם היינו רוצים להציע תרגיל התעמלות לאדם שיש לו הפרעה דו-קטבית, הפרעה של מעלה-מטה, היינו אומרים לו לרכב כל בקר חצי שעה על אופניים, כי תנועת הרגליים ברכיבת אופניים מתאימה לציר מעלה-מטה במובן הפסיכולוגי.

בפנים, הציר מעלה-מטה הוא הציר של האף. האף הוא גם אופי (גם לשון אופניים כנ"ל). עיקר בעית ההפרעה הזו הוא שהכל גאווה - או שאתה על הגובה, אף למעלה, או שאתה בדכאון שגם הוא מגאווה, אף למטה. מסתדר יפה בדמיון. תיקון האף הוא על ידי תפלה - "לבעל החוטם אני מתפלל"<sup>17</sup>. מי שיש לו בעיה זו צריך להשקיע בתפלה, "כעבדא קמיה מריה"<sup>17</sup> - הכנעה טובה של תפלה לה'. עוד משהו פשוט מאד - היות שאף הוא לשון כעס, כנראה שכעס מאפיין מחלה זו. מתי שהאדם על-הגובה ואנשים לא מקבלים אותו הוא כועס, וכאשר הוא בדכאון ומישהו רוצה לעודד אותו הוא גם כועס. צריך לומר שכל הבעיה מתחילה מכך שהוא כעסן, כפי שכתוב בתניא<sup>17</sup> שגאווה וכעס הם מאותו יסוד - יסוד האש (וכמו שאנחנו מסבירים ש-כעס עולה י פעמים גאווה, שלמות פרוץ הגאווה).

התיקון הוא מדת ארך אפים (תיקון שלום בית<sup>18</sup>). המשיח יתקן בעיקר את המחלה הזו. אגב, מבין שלש המחלות כנראה שזו הכי נפוצה (כמעט כולם יודו שלכל אחד יש בעיה זו, השאלה אם היא בתוך גבולות) - יתכן שהיא

מא קהלת ז, כו.

מב משלי יח, כב. ראה הקדמת שכינה ביניהם.

מג בראשית מ, טז.

מד תהלים עג, ט.

מה ראה גם שמואל א-ב, ג.

לו זרה ח"ג קל, ב.

לח שבת י, א.

לט פרק א.

מ ראה מאמר "ארך אפים" בספר שערי אהבה ורצון.

כמו שניכר בשפה האנגלית בה תאווה למתוק נקראת 'שן מתוקה' (על משקל זה, אומרים על **שמשון ונשיין** אחותו שהם **שן-שום ושן-יין**) - כנראה הפרעות אכילה הולכות עם סכיזופרניה.

## עצות לפצול אישיות (ימין-שמאל)

פצול אישיות, על הציר של ימין-שמאל, מתבטא בגוף בידים. לכן התרגיל שנציע עבורו הוא הרמת והורדת ידים (מול הגוף).

בפנים זהו הציר של האזניים. אם כן, צריך לחפש בעית שמיעה, ויתכן מאד שמוזיקה טובה יכולה לעזור. ההתבוננות של האזנים היא אהבה ויראה. היום אומרים מאוזן (לשון אזנים), אבל בחז"ל אומרים גם מעוין (לשון עינים). צריך להיות מאוזן גם בעינים וגם באזנים. היום מייחסים את האיוון לאזניים - גם פיזית שיווי משקל נוצר מחומר שנמצא בתוך האוזן.

בפה ציר ימין-שמאל הוא השפתים. פגם השפתים הוא חנופה - כמו הביטוי "מס שפתים". בכלל "אחד בפה ואחד בלב"<sup>23</sup> שייך לשפתים. שפתים שייכות גם לנשיקות, שגם יכולות להיות חנופה ("נערת נשיקות שונא"<sup>23</sup>). ברור שחנופה מביאה לפצול - העמדת פנים. תיקון הימין-שמאל הוא תיקון חנופת השפתים.

מסבירים<sup>20</sup> ש"הוי' אלהינו הוי' אחד" פירושו שהכל רחמים, הכל שם הוי' ב"ה, שם הרחמים - שייך לצד הפנים-קדם-תפארת. ההתבוננות של האדם היא שה' נמצא - אני מרוכז במציאות ה' אחד - וה' כולו רחמים. "שמע ישראל... הוי' אחד" הוא שמעגן אותך במציאות. לעומת זאת, מה שמנתק אותך מהמציאות הוא ה"ולא תתורו" ובעיקר זנות - "ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם"<sup>20</sup>. באנגלית מדברים על שני סוגי חלומות שאדם חולם ביום - הניתוק מתחיל מכך שאדם חולם, לא מציאות. חלום אחד הוא על זנות והחלום השני הוא על גדלות, ע"ז (מינות). הדמיונות האלה בסוף עלולים לנתק את האדם מן המציאות. [יש מושג אצל המקובלים שדיבוק 'בא' על האדם]. מתאים ל"בא נחש על החוה והטיל בה זוהמא"<sup>20</sup> - מזה יצא קין<sup>25</sup> (שגם כאשר חוה היתה עם אדם חשבה על הנחש).

בתור תרגיל, צריך פשוט לחזק את הראיה. אפשר לבדוק אם לאנשים שלוקים בסכיזופרניה יש בעיה בראיה (כעת, כשאנחנו בעולם הדמיונות, ברור שכן...). יש גם מצב של פצול בראיה - 'עין בורחת' - מאותו שרש. דבר נוסף לגבי העינים - מי שיש לו סכיזופרניה מומלץ שילמד סופרות, שיתרכז בעינים על אותיות קדושות.

יש עוד התבוננות בקבלה לתקן - לפי הקבלת אותיות **בגדכפרת** בספר יצירה ל-ז שערי הפנים. העינים הן **בך**, "ואני אבטח בך"<sup>21</sup>. האזניים - **גף** נחירי האף - **דה** הפה - **ת**. בפה, הציר של פנים-אחור הוא השיניים. שיניים הן ביטוי מובהק של תענוג אכילה,

מו לחיות במרחב אלוקי פרק ד.

מז במדבר טו, לט.

מח שבת קמו, א.

מט זהר ח"א נד, א.

נ תהלים נה, כד.

נא פסחים קיג, בובכ"ד.

נב משלי כז, ו.

שם ההפרעה	הציר	תרגיל התבוננות - מצוות התמידיות	תרגילים פיזיים לתקון		
			בגוף	בפנים	בפה
סכיזופרניה	פנים-אחור	פנים: "שמע ישראל... הוי' אחד"	מתנים: סיבוב המתנים	עינים: התעסקות בסת"ם	שינים: תקון האכילה
		אחור: "ולא תתרו אחרי לבבכם"			
מניה דפרסיה	מעלה- מטה	מעלה: "אנכי הוי' אלהיך"	רגלים: נסיעה באופניים	אף: שפלות, תפלה ונשימות	לשון: תקון הדבור (לשון הרע)
		מטה: "לא יהיה לך אלהים אחרים"			
פצול אישיות	ימין- שמאל	ימין: אהבת ה'	ידיים: תרגילי התעמלות בידיים	אזנים: שמיעת מוזיקה טובה	שפתים: תקון החנופה
		שמאל: יראת ה'			

בינה<sup>21</sup>). קשור לאגו - הוא בחינת אברהם, תיקון האמונה ושליטת עבודה זרה ("אנכי" ו"לא יהיה לך"). ציר העינים - קדימה-אחורה, "אשר אתם זנים" - ודאי שייך לתענוג, כמו שמפורש<sup>22</sup> שיעיקר התענוג הוא בחוש הראיה. לפי זה, פצול אישיות הוא בעיה ברצון - פיזור הרצון, מי אתה רוצה להיות (אם כן, "יתבונן מה רוצה באמת"<sup>23</sup> כותבים למי שקצת מפוצל...). גם הביטוי של ציר ימין-שמאל במצוות אהבה ויראה מאד מתאים לכך - אהבה היא רצון, שרש אבה הוא לשון רצון.

נג לאדמו"ר האמצעי - פתח השער א, ג (ואילך): "ועיקר ומקור תחלת הו"ק היינו מעלה ומטה דמשפיע ומקבל שהוא בחי' כללו' אור הנמשך מלמעלה למטה ואח"כ נתפשט לימין ושמאל צו"ד [צפון ודרום] שנק' רוח".  
נד קונטרס העבודה אות ב.  
נה לשון הרבי מליובאוויטש.

## שרש הפצולים בכתר

כפי שהוזכר, התיקון ל'שדים' המתפצלים בנפש, הוא שם ש-ד', "שאמר לעולמו דיי" - שכל אחת מהתהפוכות תהיה בגבולות הנורמה, ואז האדם גם שליט במדה מסוימת, וככל שהוא יותר מתוקן הוא יותר שליט ואז גם יותר אחיד. כשמגיע לנשמה העליונה הכל הופך להיות אחד. הצירים כאן הם במדות, ב-1 קצוות של הלב (חסד-גבורה-תפארת-נצח-הוד-יסוד), האחדות היא ב-ג ראשונות (חכמה-בינה-דעת), אבל יש עוד יותר אחדות בכתר.

אם רוצים לתת שרש לכל הדברים האלה, השרש הכי עליון לצירים הוא "ג רישין שבכתר" (אולי בא לידי ביטוי הכי יפה בפה): שרשו של ציר מעלה-מטה הוא ברדל"א, כח האמונה. אחד הפילוסופים-הפסיכולוגים המודרניים (פיאז'ה, הכי מוביל בפיתוח המודעות אצל ילדים) אומר שמעלה-מטה הוא הציר הראשון שמתפתח במודעות (כמו שכבר כתוב באמרי

## ג. שלשה שלבים ביחס לפיצול אישיות בספרות העולם

קעת נחזור לנקודה המרכזית שאנחנו רוצים להתבונן בה היום – שייכות הבסיס של פצול אישיות לחוה, האמא הראשונה. אך כדי להגיע לכך, נצטרך להוסיף הקדמה: בנושא של פצול אישיות, אולי יותר מכל הפרעה פסיכיאטרית אחרת, יש משהו מאד מסעיה, מעורר מחשבה וגם אימה. לכן, הוא גם מקור השראה לכל מיני יצירות אמנות ספרותיות, המשקפות את היחס המשתנה (והמתבגר) של החברה לנושא.

### שלשה ספרים

יש ספר שאולי כולם כאן שמעו את שמו – 'המקרה המשונה של ד"ר ג'קיל ומיסטר הייד'. הספר, שנכתב על ידי סטיבנסון בסוף המאה ה-19 ומיד נעשה רב-מכר עולמי, מבוסס על מקרה שהוא הכיר – החבר הטוב שלו היה דוקטור והוא נתגלה (ונשפט) כרוצח. הוא הרעיל את אשתו ואחר כך התברר שהרעיל גם הרבה פציינטים שלו. המקרה הטראומטי של החבר, שהסופר הכיר כ'בחור טוב' והתברר שהוא רוצח, היה ההשראה שלו – השראה טראומטית... – לכתוב את הספר. זהו ספר בדיוני, אבל הוא מבוסס על מקרה במציאות. מי זוכר את המושגים חוה-הלבנה וחוה-השחורה? [בספר 'שלוש פנים לחוה'], אכן, בשנות החמישים יצא ספר על מקרה אמתי – לא רק דמיון שמבוסס על מציאות – שהפך מיד לרב-מכר. הספר עוסק בשני פסיכולוגים שתארו מקרה וקראו לו 'שלוש פנים לחוה'. לאחר עשרים שנה האשה גלתה את זהותה האמתית ובהיותה כבר יציבה היא גם כתבה ספרים, יש לה ילדים והם חיים – חוה האמתית. מה היה הסיפור? עקרת-בית פשוטה, כנועה וביישנית

שבאופן פתאומי הפכה להיות רגשנית-יתר ומוחצנת מאד (**play-woman**). בהמשך היא כמעט הרגה את הבת שלה והתגרשה מבעלה. אז, אחרי טיפול פסיכיאטרי, התברר שלעתים היא 'חוה-לבנה' ולפעמים 'חוה-שחורה'. אנחנו קוראים לכך צד מואר וצד אפל – לבן ושחור. שם היה סוף טוב – אחרי שנים של טיפול התגלתה אישיות שלישית, אישיות יותר גבוהה, מעל שתי החוה שהיו קודם. התרפיסטים קראו לה חוה-השלישית, והיא בחרה לעצמה את השם ג'יין והפכה להיות אישיות נורמלית. ככל שהתחזקה הדמות השלישית והיתה יותר נוכחת שתי החוות האחרות, חוה הלבנה וחוה השחורה, נעלמו, ונשארה רק ג'יין, חוה השלישית. אם כן, שם יש שלש אישיות – שלשה אנשים (כמו בגימטריא שעשינו קודם, **פצול אישיות = 3 פעמים איש**). בד"ר ג'קיל ומיסטר הייד יש רק שני פצולים, אבל בסיפור 'שלוש פנים לחוה' יש שלש נשים – זו כבר התקדמות. ספר זה הופיע שבעים שנה אחרי ד"ר ג'קיל ומיסטר הייד. יש ספר מפורסם מאד, שהופיע עוד שבעים שנה יותר מוקדם, ובמובן מסוים התחיל את כל התהליך – 'פרנקנשטיין'. הספר נכתב על ידי הסופרת מרי שלו, בחורה בת 18 מלונדון שעברה אחר כך לצרפת, מאד מוכשרת כנראה, שחלמה ליצור ספר-אימה והגשימה את חלומה. בעולם המושגים שלנו, הסיפור נשמע קצת כמו הגולם מפראג שעשה המהר"ל. במקורות שלנו יש עוד מקרים של גולם, אפילו בתלמוד כתוב שהיו חכמים שידעו לברוא גולם. אחד הרבנים הגדולים אחרי המהר"ל, החכם צבי, אומר שסבא שלו ברא גולם, ואפילו דן בעומק ההלכה האם אפשר לצרף גולם למנין. הוא פוסק בסופו של דבר שלא, אבל זו שאלה הלכתית סבוכה ממנה עולה שמדובר במשהו אמתי. ב'לעומת זה', 'פרנקנשטיין' הוא סיפור של כימאי שיצר מפלצת, ובסוף המפלצת קמה

נתחיל מהמדרגה הגבוהה: בגרות (מדרגת המוחין) היא היכולת לגלות את המדרגה השלישית הגבוהה של הנשמה.

ביניקה - חוסר-בגרות - יש התחלפות הלך-וחזור בין שני צדדים. ד"ר ג'קיל ומיסטר הייד. בעיבור יש רק דמיון - כל הסיפור הוא דמיון של הסופרת - הכל קורה בתוך הרחם, הדמיון יוצר את המפלצת הזו.

ד"ר ג'קיל ומיסטר הייד הם היניקה, והם מקבילים לקין והבל. פרנקנשטיין, ה'אחד', הוא כמו קין לבדו. על קין אומרת חוה "קניתי איש את הוי"<sup>11</sup> (היא לא אומרת משהו דומה על הבל). "קניתי" היינו **to be possessed**

- המלה באנגלית ל'דיבוק' שהזכרנו, שנשמה מתלבשת בך ו'קונה' אותך (בכלל צריך להבין בלשון הקדש למה "קנה שמים וארץ"<sup>12</sup> היינו 'בורא שמים וארץ'). השם קין הוא שם של **to be possessed**, של דיבוק, והוא יצירה שלה

- בדיקו כמו אותה אשה שיצרה את הדמיון ברחם שלה, בכח המדמה שלה. בשלב היניקה יש שנים, ימין ושמאל, מואר וחשוך, ג'קיל והייד, אותו אחד שמתחלף כל הזמן, אבל בסוף הצד הרע גובר עליו. במצב של יניקה, של מוחין דקטנות, יש את הדואליות של טוב ורע,

כאשר הרע נוטה לגבור. עיקר הפצול הוא בחוה התחתונה, אבל המדרגה השלישית היא כבר אמא עילאה, כמו ג'יין שלמעלה משתי החוות<sup>13</sup>. פצול האישיות בפסיכולוגיה הוא כמו ד"ר

ג'קיל ומיסטר הייד, אבל הרפואה על ידי טיפול - לאו דווקא טיפול פסיכולוגי רגיל, אלא טיפול חסידי לפי התנאי - היא לגלות את הנשמה

עליו והרגה אותו.

## אחד, שנים, שלש

אם כן, מדובר כאן על שלשה שלבים בהיסטוריה של הספרות הלא-יהודית - אחד, שנים, שלש:

גם המפלצת באה מהצד השחור של יצור, והיא משתלטת עליו ובסוף הורגת אותו, אבל היא רק אחת, צד אחד. בספר לא מסופר שהיוצר והמפלצת הם בעצם דמות אחת (שמתהפך מדמות אחת לשניה כמו אצל ג'קיל והייד או שלוש החוות הנ"ל), אך אפשר להניח שויקטור פרנקנשטיין, הכימאי, הוציא מעצמו את המפלצת. במהלך הדורות, גם המפלצת קבלה בפי הבריות את השם 'פרנקנשטיין' (דבר שלא מופיע בספר) - 'חוש' של ה'עולם' שהיוצר ויצר כפיו זהים (ע"ד "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו"<sup>14</sup>). המחברת קראה למפלצת ה'אדם' של פרנקנשטיין - דבר שמזכיר, ב"לעומת זה", את פצול אסתר לשני גופים ממש.

השלב השני ב'אבלוציה' הזו היא שיש צד אפל וצד מואר שמתחלפים, שנים - ד"ר ג'קיל ומיסטר הייד.

השלב הסופי הוא שיש שלשה - מתחיל מדואליות של שני צדדים, קצת דומה לד"ר ג'קיל ומיסטר הייד, אבל יש מדרגה טובה מעליהם, שכאשר היא מופיעה הצדדים האחרים נעלמים.

## עיבור, יניקה, מוחין - להגיע לאישיות הגבוהה

המודל הקבלי הכי מתאים לשלשת השלבים האלה הוא עיבור-יניקה-מוחין - מצב המודעות של עובר בתוך הרחם; מצב המודעות של יניקה וילדות; ומצב המודעות של בגרות:

נז שם ד, א.  
נח שם יד, יט.  
נט היחס הזה קשור גם לשיעור על הצד המואר והצד האפל של הירח - מוצאי ד' אדר ש"ז (פורסם ב"ואביטה" שלח) - כאשר גם הצד המואר וגם הצד האפל הם בירח לאחר מיעוטו. המדרגה השלישית, העליונה, היא כמו הירח לפני מיעוטו.

הגבוהה, לאורה נעלמות התנודות הלך-חזור בין שני הצדדים. לפי התניא בתחלה האדם לא מזוהה עם הנשמה הגבוהה שלו, הוא מזוהה דווקא עם הנפש הבהמית (ואו, "הלואי בינוני", הוא נמצא בין שני צדדים שכל אחד מושך לכיוון שלו, אך הבינוני של התניא מתגבר, בעזרת השי"ת, על הצד האפל שלו, עבודת האתכפיא, ומושך את עצמו תמיד לצד המואר), ואז יש בתוכו פצול אמת; אך כאשר הוא מגיע להזדהות עם הנפש העליונה (דהיינו הצדיק של התניא) הפצול נעלם.

## ד. פיצולי חוה – חוה ראשונה וחוה שנייה

### חוה ראשונה וחוה שנייה

נחזור לעיקר: למה אמרנו שהפצול האמתי שיך לחוה יותר מלאדם ולנחש, וכל הפצולים מתחילים מחוה הקדומה? כי כתוב בקבלה<sup>9</sup> שהיו שתי חוות בראשית הבריאה, חוה ראשונה וחוה שנייה<sup>10</sup>. בדיקו כמו ב'שלוש פנים לחוה', חוה-השחורה וחוה-הלבנה ("ברישא חשוכא והדר נהורא"<sup>10</sup>, החוה הראשונה היא השחורה

נחזור לעיקר: למה אמרנו שהפצול האמתי שיך לחוה יותר מלאדם ולנחש, וכל הפצולים מתחילים מחוה הקדומה? כי כתוב בקבלה<sup>9</sup> שהיו שתי חוות בראשית הבריאה, חוה ראשונה וחוה שנייה<sup>10</sup>. בדיקו כמו ב'שלוש פנים לחוה', חוה-השחורה וחוה-הלבנה ("ברישא חשוכא והדר נהורא"<sup>10</sup>, החוה הראשונה היא השחורה

ס ראה לקו"ת בראשית עה"פ ו"יאמר אדם זאת הפעם"; עץ חיים שער לח (לאה ורחל) פ"ב ועוד. ע"פ בראשית רבה (זי, יא; שם יח, ה; שם כב, טז) והזהר (ח"ג יט, א; ח"א לד, ב; זהר חדש מדרש הנעלם טז, ב).

סא יש מי שכותב שסוד חוה ראשונה וחוה שנייה הוא בארץ ישראל – "ואולם לוז שם העיר לראשנה" (בראשית כח, יט) היינו חוה ראשונה וירושלים היא חוה שנייה. אם יש בעולם (ירושלים) ובנפש (חוה) צריך גם בזמן-שנה – כמו שיש לנו את יום ה-אם של השנה, ו"א חשון, יום פטירת רחל אמנו, שהיא חוה שנייה, צריך גם יום לחוה ראשונה, לילית. תענית אסתר באה לתקן את חוה ראשונה – היום עליו המן הפיל פור, שמח שנפל על היום שלה. חוה ראשונה תענית אסתר = פעמיתן (ממוצע) שרה-רבקה-רחל-לאה (וכן כמה דברים שלעומתן, כמו אשת פוטיפר, נשים נכריות של שלמה המלך וכו'). אם כן, ו"א חשון ו"ג אדר הם ימי חוה שנייה וחוה ראשונה.

סב שבת עז, ב.

סג נסמן לעיל הערה לא.

סד שד ראשי תבות שפיכות דמים. הרבה פעמים בכתבי האריז"ל כתוב שבמאה ושלושים שנה שהיה אדם הראשון עם חוה ראשונה הוליד שדים ואם היה נשפך על הארץ היה עוד יותר גרוע – במקום זאת ניתן ללילית והיא הולידה שדים (ראה ספר הליקוטים בראשית פ"ב). משפיכות דמים – זרע לבטלה – מולידים שדים. אחר כך הוא אומר שאותו דבר אברהם והגר, שהיא גם חוה ראשונה – הזיווג הוא כדי להוליד את ישמעאל, כמו להוליד שד.

סה ראה ת"י ורש"י לבראשית כט, יז.

סו וכידוע, משיח במילוי, מם שין יוד חית = חשך במילוי, חית שין כף = חשך ענן ערפל = "תרוח האור [מן החשך]" (ראה רוחו של משיח מאמר "הכח לכבוש את ארץ ישראל" הערה צה).

סז בראשית כט, יז.



יוצאת בלהה, שפחת רחל, ומדיני רחל עצמה יוצאת לילית. לפי שמועה זו, חוה ראשונה היא הצללים של כל ההשתלשלות - היא לא הכי למעלה אלא הכי למטה<sup>17</sup> (בעץ חיים השמועה הראשונה היא העיקרית, והיא שמובאת בשאר כתבי האריז"ל, אך במבוא שערים מובאת רק השמועה השניה).

לדרוש השני יש הרבה מעלות - זלפה מתלבשת בעולם הבריאה (כי היא מבינה, ו"אמא מקננא בכורסיא"), בלהה מתלבשת ביצירה (כי היא מז"א, שמקנן ביצירה) ולילית מתלבשת בעשיה (כי היא מהמלכות, שמקננת בעשיה). יש על כך רמז מאד יפה: **לאה-זלפה** (עומדת מולה והיא שפחתה) **רחל-בלהה** (עומדת מולה והיא שפחתה) **לילית** (חוה אבותית<sup>18</sup>) עולה = 918 = ג פעמים אשה = בריאה-**יצירה-עשיה**!

## ה. השלמת הפצולים במגלת אסתר

### פצולי חוה בפורים – התפצלות חוזרת בצד המואר ובצד האפל

מה הסיפור הסופי בפורים? אסתר היא הצד הטוב של חוה, חוה השניה, אבל אז היא עצמה

עה יש מקום אחד שכתוב שחזרת לילית לעפרה אינו שהתבטלה אלא אדרבא שחזרה לשרשה, "הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר" (קהלת ג, כ), ושרשה באמא, בינה. כך אף אפשר ליישב את שתי השמועות יחד, היא חזרה למקורה – מקור לילית למטה, בעשיה, הוא באמת באמא, אותו עפר עליו נאמר "הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר". "והכל שב אל העפר" = "אשת חיל (עטרת בעלה)". כל הפסוק, "הכל הולך (הכל... והכל...) אל מקום אחד (ואי זה מקום בינה)" הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר" = חוה פעמים פה, "מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה" וידוע ששרש התורה שבעל פה באמא, "ואל תטש תורת אמך".

עו רוס"ת = ג פעמים רחל, אמ"ת = ג פעמים חיים – ראה חיים [= לאה רחל] עם אשה [= רחל חיים = 4.5 פעמים חיים] אשר אהבת".

ידע שזו לאה. יעקב לא הבין את לאה<sup>19</sup>, הוא אהב ורצה את רחל, לאה היתה אפלה בשבילו, אבל כל הפוטנציאל היה גנוז בה והוא ממשיך ומתגלה לנצח.

## שתי השמועות באריז"ל

**פצול אישיות ראשי תבות פא, הפוך אף** – מתאים מאד ל"אף עשיתיו"<sup>20</sup>. דווקא בעולם העשיה התחתון, בו "אף" הפסיק הענין<sup>21</sup>, יש פצול אישיות – מוסמך ממש לפי האריז"ל, שמצד אחד אנחנו אומרים ששני הצדדים (יצר הטוב ויצר הרע) הם ביצירה, התופעה הזו, שהיא יותר חמורה, ממש שני אנשים בגוף אחד, והיכולת של אסתר להפריד בין הגופים, שיכת לעשיה (יותר מהיצרים ביצירה או שני סוגי השכל ביצירה, כדלקמן). עשיה היא שכלול<sup>22</sup> – אישיות מלאה, משוכללת, היא בעשיה, ושם יש גם אפשרות של פצול אישיות מלא. כך כתוב באריז"ל לגבי חוה ראשונה, שהיא יורדת עד לעשיה. יש באריז"ל שתי שמועות לגבי חוה ראשונה:

שמועה אחת<sup>23</sup> שהיא כנגד לאה, שעומדת מהחזה ולמעלה דווקא, אבל היות ש"מינה דינין מתערין"<sup>24</sup> כל הדינים הצטברו באותו גוף ואדם לא היה יכול לתקן אותו, בניגוד ליעקב, עיקר תיקון אדם הראשון, שכן נשא את לאה (וגם היא, חוה ראשונה, עוד לא היתה מוכנה להתקן, בניגוד לאה שבכתה שלא תפול בחלקו של עשו הרשע). אך יש שמועה אחרת<sup>25</sup>, שמהדינים של הבינה יוצאת זלפה, שפחת לאה, ומהדינים של ז"א, שכנגד פרוץ רחל,

סח ראה יין משמח ח"א בתורה "ליל הכלולות".

סט ישעיה מג, ז.

ע ראה לקוטי תורה תחלת פרשת בלק.

עא ראה סוד ה' ליראיו שער "ארבעה עולמות" סוף פ"א.

עב עץ חיים שער לח (לאה ורחל) פ"ב.

עג זהר ח"ב קעה, ב; עץ חיים שער יג (אריך אנפין) פ"ח; שם שער יד (אבא ואמא) פ"ב.

עד ע"ח שער ו (שער הקליפות) פרקים ה-ו.

איך אנחנו יכולים לתקן אחשורוש ושתי? האם יש נקודה בהיסטוריה בה נעשה תיקון למלך אחשורוש ולמלכה ושתי? איך אני יודע שושתי, באותו גלגול, היתה דמות שלילית? חז"ל<sup>1</sup> אומרים שהיא הכריחה את בנות ישראל לחלל שבת.

האריז"ל אומר דבר מדהים: במדרש<sup>2</sup> כתוב שהיה "ישראל אחד" שהיתה לו פרה (פרה דומה לפורים, אותו שעה, פרה) והוא נעשה כה עני (poor, גם לשון פורים<sup>3</sup>) שהיה צריך למכור את הפרה. הוא לא מצא אף קונה יהודי, אז הוא מכר את הפרה הזו לגוי. הגיעה שבת, הגוי רצה להוציא את הפרה לשדה, והפרה התיישבה ולא הסכימה לזוז כי היום שבת - אצל היהודי היא שבתה בשבת, לפי מצות התורה. הגוי התחיל להכות את הפרה - 'ששה ימים מלאת את רצוני, עשית עבודה טובה, וביום השביעי את לא זזה?!' כמה שהוא הכה אותה - הפרה לא זזה. הוא קרא ליהודי, אותו "ישראל אחד", ואמר - 'עליך להחזיר לי את הכסף ולקחת את הפרה שלך בחזרה, כי היא לא יעילה. יש לה הפרעה דו-קטבית - או הפרעה אחרת משלש ההפרעות שהזכרנו - היא לא מתנהגת נורמלי...!'

היהודי, ה"ישראל אחד", מיד הבין שהפרה לא רוצה לעבוד בשבת - כי זו שבת! הפרה צריכה להיות צדיק גדול אם היא יודעת את הערך של שבת. מה הוא עשה? נגש ולחש לה באזן - 'פרה, פרה, עד כאן היית הפרה שלי והיתה מצוה מהתורה שתשבת בשבת, כמו שאני שובת, אבל נאלצתי למכור אותך לגוי, וכעת אין לך מצוה לשבות, את צריכה ללכת לעבוד. למרבה הצער, אבל אין מה לעשות

מתפצלת - יש כאן פצול אישיות שמתפצל שוב, שלב אחרי שלב. זו דוגמה משמעותית - יש חוה, אבל חוה מתפצלת לשנים, וכעת אפשר לומר שושתי באה מהצד האפל של חוה ואסתר מהצד המואה או לומר שכל אחת מפוצלת בפני עצמה, גם לה יש שני צדדים.

ההסבר הראשון הוא ההסבר הפשוט - אסתר באה מהצד המואר ושושתי מהצד האפל. אצל ושתי מוצאים רק את הצד האפל, אבל אצל אסתר רואים שלפצול השני - הטוב - יש גם שני צדדים, צד מואר וצד אפל, צד טוב וצד אפל אותו היא שולחת לאחשורוש ונולד ממנה ילד. גם לצד האפל יש שני צדדים - לכן לילד שנולד, דריוש, יש צד יחסית-רע, הוא גוי, הוא לא יהודי, אבל יש לו גם צד טוב, שהוא בונה את המקדש, אחראי לבנין בית המקדש השני, צד מאד טוב.

אם כן, רואים שהפצול ממשך - הצד הטוב מתחלק לשנים וגם הצד האפל מתחלק אחר כך לשנים. זהו תהליך של בירור. בהלכה (בהלכות בורר) יש כלל שהחלוקה לטוב ורע נמצאת גם בטוב וגם ברע - כל אחד בפני עצמו - והדוגמה הכי טובה היא המקרה של אסתר.

## גלגולי ושתי ואחשורוש בפרת החסיד וברבי יוחנן בן תורתא

כעת נתייחס לזוג אחשורוש ושתי. הם עומדים באמצע - בצד אחד שלהם עומד הזוג מרדכי ואסתר ובצד השני הזוג המן וזרש. כאן אולי הגימטריא הכי מדהימה בכל מגלת אסתר: כאשר נחשב את **אחשורוש-ושתי**, הזוג האמצעי, נקבל 1537. אבל גם **מרדכי-אסתר** (מצד ימין שלהם) ו**המן-זרש** (מצד שמאל שלהם) עולים יחד בדיוק אותו מספר! האמצע כלל את שני הקצוות - הקצה הטוב והקצה הרע. השאלה הסופית שהאריז"ל שואל היא -

עז מגילה יב, ב.

עח פסיקתא רבתי יד.

עט ראה בארוכה שיעור ליל פורים ע"א ועוד.

## תקון המלכות – פצול האישיות המובנה של המלך

הסברנו קודם שהמושג "פצול אישיות" קשור בעיקר לעולם העשייה, וכעת נרחיב בענין: המלכות מקננת בעשייה והמושג פצול אישיות שייך דווקא למלכות. כדי להיות מלך צדיק, מלך יהודי, צריך להיות חצי מלך ישראל וחצי "מלך ככל הגויים", כי זהו גדר המלך, "ככל הגויים"<sup>19</sup>. אם לא מבקשים מלך "ככל הגויים" לא מתחיל הסיפור של המלך, אתה לא מלך.

כלומר, דמות המלך היא לכתחילה דמות מפוצלת (**מלך** = **אדם אדם**, יש בו שני אדם, פצול אישיות בין **אדם** דקדושה ו**אדם** בליעל). לכן כל המלכים הם באמת מפוצלים, וזו הסבה שבתרבות המודרנית לא אוהבים מלכים – כי בהיסטוריה כל המלכים גילו רק את הצד האפל שלהם. של הגויים ודאי – גם בהם יש צד מואר ולא גילו – וגם אצל היהודים, התדרדרות המלכות היא שמיסטר הייד שולט על ד"ר גקיל, הצד האפל שולט על הצד המואר, ולכן אנשים סולדים מעצם המושג מלכות.

בפעולות של המלך האמת, מלך המשיח שהרמב"ם מתאר<sup>20</sup>, שתי הפעולות הראשונות – שעושה צדק במדינה ("יכוף כל ישראל") וילחם מלחמות ("ילחם מלחמות ה'"), הן בקשת העם משמואל המוגדרות "ככל הגויים" – "... לא כי אם מלך יהיה עלינו. והיינו גם אנחנו ככל הגויים ושפטנו מלכנו ויצא לפנינו ונלחם את מלחמתנו"<sup>21</sup> – אלא שבתיקון הם צריכים

בענין – את צריכה לעבוד בשבת'. כאשר הפרה שמעה זאת היא קמה, הסכימה בדיעבד לצאת לעבוד. כשהגוי ראה את הדבר המדהים הזה קורה מול עיניו הוא חשב שהיה כאן איזה כישוף שחור שעשה אותו יהודי. הוא הלך לשאול את היהודי 'מה עשית? הכיתי אותה אלף פעמים ולא עזר'. היהודי רק אמר לו את האמת – 'אני יהודי ואני שובת בשבת וגם הפרה שלי שובתת בשבת, ולכן לא רצתה לעבוד בשבת. הסברתי לה, פרה פרה, כעת את שייכת למישהו אחר ואת צריכה לעבוד'. כשהגוי שמע זאת הוא התבונן ואמר לעצמו – הפרה הזו, שלא מדברת ואין לה מודעות אנושית, שומרת את רצון הבורא שלה, ואני, שמדבר ויש לי מודעות אנושית, לא אשמור את רצון הבורא שלי? "מיד בא ונתגייר". הוא התחיל ללמוד תורה ונעשה תנא גדול, ושמו רבי יוחנן בן תורתא – רבי יוחנן בן הפרה... הפרה היא אבא שלו או אמא שלו, או שניהם יחד, כי היא נתנה לו את ההשראה ללידה הרוחנית שלו, הפיכתו ליהודי.

גלגול של מי היה אותו גר צדק, רבי יוחנן בן תורתא? האריז"ל<sup>22</sup> אומר שבסיפור הזה יש גלגול של אחשוורוש וושת. וושת העסיקה בנות ישראל בשבת, ולכן היא התגלגלה באותה פרה, שלא רצתה לעבוד בשבת, וזה החזיר בתשובה את הגלגול של אחשוורוש עצמו<sup>23</sup>. יוצא מכאן שתכלית כל מגלת אסתר, שפותחת "ויהי בימי אחשוורוש הוא אחשוורוש", היא גיור המלך אחשוורוש – זהו תיקון המלכות.

פב דברים יז, יד. וראה שמואל-א ח, ה. הגדרת המלך "ככל הגויים" מוסברת במאמר "מלך ככל הגויים" בספר מלך ביפיו (החל מעמ' נא) ע"פ רבי אייזיק מהומיל. רמז: **מלך ישראל מלך ככל הגויים** = **אדם פעמים חוה, מלך ישראל – ח אותיות, מלך ככל – ו אותיות, הגויים – ה אותיות, יחד חוה אותיות, נמצא שהערך הממוצע של כל אות = אדם, חצי מלך, ודוק.**

פג הלכות מלכים פ"א ה"ד.

פד שמואל-א ח, יט-כ.

פ גלגולי נשמות (לרמ"ע מפאנו) אות ו.

פא יש כאן שתי גימטריאות יפות: **פרה-ושת** גר-**אחשוורוש** (כמו הדיוק בחסידות – וכך מופיע בחיד"א (מדבר קדמות מערכת ג אות ג) – שחז"ל נוקטים בלשון "גר שנתגייר" ולא 'גוי שנתגייר', שהיה בו ניצוץ קדוש עוד לפני הגיור) = **אדם ברבוע**. המדרש הוא בפסיקתא על פרה אדומה, קשור לפרשת פרה שקוראים אחרי פורים. **ישראל אחד פרה ושת יוחנן אחשוורוש** = 50 ברבוע.

בכם"<sup>99</sup>, לא עושה חוק וסדר במדינה. אפשר לומר שהצד הטוב של הגוי הוא המודעות שלו לכך שצריך לעשות צדק במדינה.

שוב, עשית צדק ומלחמות באות מצד ה"מלך ככל הגוים" של המלך. השלבים הבאים, בנין המקדש, קיבוץ נדחי ישראל והחזרת כל העולם כולו לעבוד את ה' שכם אחד - הנשמה-חיה-יחידה - שייכים כבר לצד הישראלי שבמלך. גם הוא מתחיל מהצד האפל שלו, מקום הדינים (מה שבנין המלכות מן הגבורות) - "ברישא חשוכא והדר נהורא".

רואים שלכל אחד יש צד טוב וצד רע, שני צדדים, והלימוד הוא שבצד האפל יש פוטנציאל גדול. אפילו בספרים שהזכרנו קודם, רואים שיש תהליך של התקדמות גדולה גם בפסיכולוגיה המודרנית - מדמיון ברחם, לאישיות מפוצלת לא-בוגרת, עד למדרגה הבוגרת של המוחין בה מתגלה האישיות האמתית העליונה שלך.

עד כאן השיעור של היום, שממשיך את פורים, שיהיה "א גאנץ יאר פורים".

פח שופטים ח, כג.

להיות משפט התורה, משפט עברי (לא "ככל הגוים"), ומלחמות בדרך התורה.

תיקון הצדק והמשפט והמלחמות מכוונים כנגד הנפש ("צדק מלכותא קדישא"<sup>100</sup>) והרוח (העימות, מלחמת היצרים, שבעולם היצירה) בחמש עליות המשיח (המכוונות כנגד נרנח"<sup>101</sup>). יש כלל גדול בכתבי האריז"ל - מובא בחסדי דוד אות ע"9 - שכל אחד, כל פראוף כו', נולד עם נפש ורוח, הטבע הוא נפש-רוח, והתוספת היא נשמה-חיה-יחידה. אפשר לומר שהדבר בא לידי ביטוי דווקא אצל המלך, ששתי המדרגות הטבעיות שלו - לשפוט ולהלחם - הן (בעיני העם, היינו מצד הטבע הראשון) "מלך ככל הגוים". עשיית מלחמות היא תכונה גיית, 'רוח' גיית. חשוב כאן, שגם עשיית צדק - חוק וסדר (**law and order**) - היא תכונה גיית, 'נפש' גיית. גדעון, שאומר ש"הוי' ימשל

99 פה הקדמת תקוני זרז"ב ("פתח אליהו").

100 כמבואר בכ"ד - ראה "התקשרות לאחר ג' תמוז" בספר מלך בפייו.

101 נתבאר בארוכה בספר חסדי דוד הנאמנים ח"ד החל מעמ' 79.

בעלי ידע מקצועי המעוניינים לסייע בכתיבת חוברת על פיצול אישיות המחברת בין השפה המקצועית מדעית המקובלת לבין שפת התורה מוזמנים לפנות לדוא"ל: [itiel@pnimi.org.il](mailto:itiel@pnimi.org.il)

# התוועדות 'צאתכם לשלום'

למשפחת רקובר היוצאת לשליחות ברישיקש

## קיצור מהלך השיעור

בהתוועדות 'צאתכם לשלום' לשליחים חדשים היוצאים לרישיקש, שוחח הרב עם השלוחים בנושא המהפכה הרביעית ובהכנות לחדש אלול ואף המליץ על נגונים שמתאימים לשליחות בתקופה זו (ובכלל).

**בפרק הראשון** נידון לימוד תורה לגוים, תפקידו של גוי בהפצת המעיינות ודגשים בקירוב וההתנהגות עם גוים.

**בפרק השני** מדובר על עבודת חדש אלול - הרגש של זיהוי האהוב והרגשת אהבתו - ונוסף רמז ממנו עולה שהרגשת "אני לדודי" מביאה את האדם לדבקות אך התוספת של "ודודי לי" מחדירה בו דחף של מסירות להפצת אור ה' בעולם.

**הרב זהר:** מישהו אמר שבספר Kabbalah and Meditation for the Nations<sup>1</sup> - יש דברים שכבר לא על דעת הרב, זה נכון?

**הרב:** הספר בסדר. רק רציתי לעדכן ולקצוץ, להוציא כמה פרקים - בשביל הקיצור והדגשת העיקר. בספר הזה יש את הווארט העיקרי בשביל גוים, שגם לגוי יש במקיף ניצוץ אלקי, שאם יזכה הוא יכול להמשיך אותו בפנימיות. ההמשכה בפנימיות כבר נקראת גיור. זהו עיקר החידוש בכל הספר, שאנחנו מדברים לאותו ניצוץ אלקי של הגוי.

אדמו"ר האמצעי אמר לרבי הלל מפאריטש<sup>2</sup> - אתה מדבר לנשמת היהודי, ואפילו שהוא לא מבין הנשמה שומעת והדברים מטפטים למטה, אל תוך הנשמה שבגוף. כך כתוב<sup>3</sup> על בת הקול שיוצאת בכל יום, "שובו בנים שובבים"<sup>4</sup> וכי"ב, שאף על פי שאיני שומע

## א. הדרכות למהפכה הרביעית<sup>5</sup>

### המהפכה הרביעית - לדבר לניצוץ האלקי

**הרב זהר דוד (השליח בבית חב"ד רישיקש):** ממש מרגישים את ההשראה של 'המהפכה הרביעית'<sup>6</sup> - נפתח משהו בנפש, גם אצל הגוים. הייתי באשראם של הביטלס בפורים וקראתי שם את כל ההתוועדות, כמו שהרב אמר - יש הלום שנממש. רישיקש ממש מוכנה - נכנסים גוים לבית חב"ד, שואלים שאלות, נדהמים מדברי אלקים חיים בשיא הפשטות. ממש מרגש. לא יודע להגיד, אם מצדם או מצדנו - משהו קרה.

**הרב:** קרה וקורה ויקרה.

1 הוצאת גל-עיני תשס"ז.

2 אג"ק אדמו"ר הריי"צ ח"ג עמ' שכט-ל.

3 כש"ט (הוצאת קה"ת) אותיות קמו, רנה ועוד וש"נ.

4 ירמיה ג, כב. וראה חגיגה טו, א (ובכ"ד) ופתיחתא דאיכ"ר כה.

א נרשם על ידי איטיל גלעדי. לא מוגה. ג' אלול תשע"ח כפר חב"ד.

ב מהפכת לימוד תורה לגוים - כפי שנתבאר משיעור כ"ד טבת ע"ה ואילך - וראה מאמר "הפרו תורתך": ארבע מהפכות בלימוד תורה' באתר pnimi.org.il.

אותם שיעורים?

**הרב:** כדאי עדיין שיהיה נפרד.

**הרב זהר:** הכוונה להפרדה פיזית, גיים בנפרד?

**הרב:** לא להזמין תערובת. את אותו תוכן יש

להסביר לגויים קצת אחרת, ובכל זאת העיקרון הוא אותו הדבר. למשל, את התפלה קודם הלימוד אני יכול להסביר גם לגויים, כי תוכנה הוא נושא שכולל את הכל. אני רוצה שהלימוד יביא אותי לידי מעשה, יתקן את המעשים שלי; למדות ישרות, שיתקן את המדות בלב שלי; שאדע מה שה' מתקשר איתי; שזו ידיעת התורה; ושאיגע לדבקות הבורא, כל הזמן להרגיש את הבריאה התמימית, להיות דבוק בבורא עולם; והתכל'ס שאני עצמי אקבל השראה אלקית למסור את הנפש. להפיץ את האור בכל העולם - את האור גם הגוי יכול להפיץ. ברגע שהגוי נדבק בעניין הוא גם ירצה להיות משפיע ולהפיץ בכל העולם.

**חנן הרבסט (ממרכזי הפעילות בהודו):** זו

הרוחניות הרדומה שיש בהם?

**הרב:** כן. אתה מכיר את התפלה קודם הלימוד? [את התפלה אני מכיר...]. צריך ללמוד אותה בעל פה, בטיסה - עד הנחיתה תדע בעל פה התפלה קודם הלימוד. "הנני רוצה ללמוד כדי שיביאני התלמוד לידי מעשה, לידי מדות ישרות... לידיעת ה' כמים לים מכסים בביאת גואל צדק". [ילד חוזר על התפילה בעל פה]. יפה, צריך להרגיל את האנשים שכל פעם שמתפללים או לומדים משהו יש להתחיל עם התפלה הזו ביחד. אני בטוח שמאד יאהבו זאת.

## שבע התבוננויות לגויים

**הרב זהר:** אז העולם מוכן, רק אנחנו... אולי

משהו השתנה בנו והכל משתקף אחרת. יש רוח צעירה, כולם עומדים דום, הוצים לשמוע, רוצים לקבל.

(באופן מודע) הנשמה שומעת את בת הקול והשמיעה הזו מטפטפת, יורדת לתוך המודע (כהרהורי תשובה שמקורם לא ידוע). אותה תופעה קיימת גם אצל גוי, להבדיל, במקיף יותר רחוק.

כנודע, יש מקיף קרוב ויש מקיף רחוק יותר, ואצל באיזה מקום רחוק יש את פוטנציאל הקדושה שלא ממומש אצלו, לא פנימי בכלל. המהפכה הרביעית היא ללמד את המקיף הזה, לדבר אליו, והוא יֵרָד - "כל חדא וחדא לפום שיעורא דיליה". גם אצל הגוי יש את ה"שיעורא דיליה" של כל אחד ואחד, ולפום שיעורא דיליה יטפטף וירד. לעומת גויים, אצל היהודים המקיף נמצא יותר קרוב.

## תפילה קודם הלימוד

עוד דבר: חלק ב' בסדרת 'שיעורים בסוד ה' ליראיו" כולל את 'תפלה קודם הלימוד'. זהו נושא שמאד כדאי ללמוד עם אנשים, ולא רק ללמוד אלא פשוט לישם. הנושא יכול מאד לתפוס, גם להבדיל אצל גויים - להתרגל שלפני כל דבר שלומדים, אומרים ביחד את התפלה הזו:

הַנְּנִי רוֹצֵה לְלַמֵּד פְּדֵי שִׁבְיָאֲנִי

הַתְּלַמּוּד לִיְדֵי מַעֲשֵׂה וְלִיְדֵי מִדּוֹת

יְשׁוּרוֹת וְלִיְדֵי דִיעַת הַתּוֹרָה וְלִיְדֵי

דְּבִקוּת הַבּוֹרָא וְלִיְדֵי הַפְּצַת מַעֲנֵינָת

תְּהוֹם רַבָּה וְאַרְבַּת הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחוּ<sup>ט</sup>

וְיִמְלְאוּהָ הָאֲרֶץ דְּעָה אֶת הוּי' כְּמִים

לִים מְכַסִּים<sup>ז</sup> בְּבִיאת גּוֹאֵל צֶדֶק

בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

**הרב זהר:** ללמד ליהודים וגויים את

ז זהר ח"א קג, ב.

ח הוצאת גל-עיני תשע"א.

ט בראשית ז, יא.

י ישעיהו יא, ט.

ישראל" יוצא שרק לעתיד לבוא "הוי' אחד" (כדברי רש"י על הפסוק), אבל יש 'מעשה רב' מהחיד"א שאפשר ללמד גוים "שמע ישראל".

כמו שאמרנו, יש בסוף "לחיות במרחב אלקי" באנגלית שבע התבוננויות. קראנו להן שבע מדיטציות מודרכות. מה הכוונה מודרכות? בדיקו כמו ששאלו קודם - מלים שאתה אומר לאדם לומר.

**הרב זהר:** אפשר לעשות גם עם תנועות האותיות.

**הרב:** כן. בסרטונים אני פשוט אומר אותם, התבוננות מודרכת. באמת סרטוני ההתבוננות היו אמורים לגרום לפרסום העניין, אבל כמו כל מיני דברים שעשינו - הם לא 'תפסו' בזמנו. כנראה עכשיו הזמן. ההתבוננות הראשונה היא כח האהבה; השניה לנשום חדוה - פשוט לומר את המלים באנגלית; השלישית - לחיות במרחב האלקי; הרביעית - תנועה, שעיקר סוד התנועה הוא שלהבת הנר; החמישית - "מודה אני", שהרבי אומר<sup>10</sup> שהוא הדבר הכי בסיסי, להחזות; השישית - סוד י-ה-ו-ה; השביעית - שבת.

## להטעים לגוי מהסוד שלנו

**הרב זהר:** מה אפשר ללמד גוי על שבת? הרי "גוי ששבת חייב מיתה"<sup>11</sup>!

**הרב:** גוי יכול להדליק נר לכבוד שבת.

**הרב זהר:** העיקר לחבר אותו לשבת, שזה יום גדול? מה עם "יום ולילה לא ישבותו"<sup>12</sup>?

**הרב:** כאן הווארט הוא ש-**שבת** ר"ת שלום-ברכה-תענוג.

**הרב זהר:** יש ענין לחבר אותו לשבת?

**הרב:** נסביר; מה אנחנו רוצים מהגוי? לחבר אותו לעם ישראל. יש לנו סוד - שבת היא הסוד

**הרב:** אנחנו צריכים לתת.

**הרב זהר:** אפשר לתת הכל? ללמד את הגוים הכל? אפילו תניא?

**הרב:** הרבי אמר<sup>13</sup> שעשו כבר מוכן, הבעיה היא רק יעקב.

**הרב זהר:** מה שהרב יגיד ללמד - אני יסל ללמד.

**הרב:** בתוך הספר לאומות העולם יש פרק אחד שמבאר שבע התבוננויות כנגד הפנימיות של שבע המצוות<sup>14</sup> - זהו עיקר הספר. לפני 15-20 שנה כתבנו את שבע ההתבוננויות באנגלית בצורה מקצועית, עם איורים וכו', אפילו עשו מהן אתר מיוחד. הן מופיעות כנספח בסוף המהדורה האנגלית של הספר 'לחיות במרחב אלקי'. עשינו מהן גם סרטונים, כל סרטון כחמש דקות. הם ממש יכול להיות טובים לעניין. לדוגמה, אחת מההתבוננויות היא שהנשמה היא כמו נר, לגבי התנועה. כתוב בספרים שכאשר יהודי לומד הוא מתנועע כמו נר. יש גם התבוננות על נשימות חדוה<sup>15</sup>. אם תמצא את הסרטונים האלה - הם ממש יכולים להיות בסיס טוב. כדאי גם לתרגם לעוד שפות.

**הרב זהר:** למשל, אפשר ללמוד גוי 'לחיות במרחב אלקי'?

**הרב:** ודא! החיד"א לימד איזה גוי לקרוא כל יום "שמע ישראל"<sup>16</sup>. זה העניין הכי יהודי מבין המצוות התמידיות<sup>17</sup>. אמונה בה' ושלילת ע"ז חובה לכולם, אהבה ויראה טובות גם לגוי, וכן שמירת המחשבה. הדבר הכי יהודי הוא "שמע ישראל", וגם אותו לימד החיד"א לגוי. מציאות ה' שברא את העולם ומשיגה השגחה פרטית היא דבר שוה לכל נפש. באופן פשוט ב"שמע

יא דבר מלכות ויצא תשנ"ב.

יב שש המצוות התמידיות ומצוות התפילה. ראה 'אביטה' גליון מטות-מסעי 'פנימיות שבע מצוות בני נח'.

יג אודות 'נשימות חדוה' ראה 'אשאיני' מאמר "סוד הנשימה".

יד 'מעגל טוב' דפוס מקיצי נרדמים עמוד 162.

טו ראה 'לחיות במרחב האלקי'.

טז לקו"ש חל"ד עמוד 151.

יז ראה רמב"ם, הלכות מלכים ומלחמות פרק י, יא-יב.

יח בראשית ח, כב. ראה סנהדרין יח, ב.

ר"ת **אלול**? זו המהות של חדש אלול. אנחנו מתעוררים ועלינו למצוא את האהוב שלנו, להתאהב. אנחנו הכלה, ואנו צריכים למצוא את החתן שמתאהבים בו, להרגיש את המשיכה - ואז להרגיש איך גם הוא נמשך אלי, "ודודי לי". קודם אני נמשך אליו, "אני לדודי", ובהמשך "ודודי לי". כתוב ש"אני לדודי" בחדש אלול, לפני ר"ה, ואילו "ודודי לי" אחרי ר"ה, ההמשך של אלול, ואדרבא, התכל'ס של אלול. שיעקר המוטו יהיה "אני לדודי ודודי לי" - כל אחד יכול לשמוע זאת טוב, להתלהב, וגם לשיר את השיר (שתיכף נשיר) - שישירו הרבה.

לחיים לחיים. יש שם גם אנשים שאוהבים לעשות מספרים, גימטריאות?

**הרב זהר:** יש אחד מאלף... הראיתי לאחד את ברכות בחשבון והוא מאוד התפעל.

**חנן:** היה אחד שראה את '913<sup>כ</sup> על המדף, פתח וקרא את כל הספר במשך כמה שעות - היה בהתפעלות. בעקבות זאת נוצר קשר ארוך. **הרב זהר:** אלה ששייכים לענין המתמטי - זה תופס אותם.

**הרב:** אז נאמר איזו גימטריא על "אני לדודי ודודי לי". קודם נשיר את הפסוק, [נגנו "אני לדודי ודודי לי".]

## עליה מחיה ליחידה - מדבקות לדחף להפצת המעינות

נעשה חשבון: כמה שוה "אני לדודי ודודי לי"? 185. 185 נגמר ב-5, אז אפשר לחלק ב-5 - 5 פעמים כמה? 37. 37 שוה יחידה. כמה מדרגות יש בנשמה? חמשה<sup>כ</sup>. שלש מדרגות פנימיות, בתוך הלב - נפש-רוח-נשמה - ושני

שלנו. אי אפשר ממש לתת לו את הסוד, אבל כן בסדר לאפשר לו קצת להרגיש את הסוד; שיצא להתחבר לסוד שלנו. זו המהפכה הרביעית. כל אחד מהשלוחים צריך ללמוד את שבע ההתבוננויות האלה, וכדאי מאוד גם למצוא את הסרטונים.

## לקרב בלי להתכופף

**הרב זהר:** שאלה חשובה - כמה אפשר ללחוץ יד לגוי, להתחבק וכו'?

**הרב:** הרבי היה נוהר לא לכוף את הראש בפני גוים.

**הרב זהר:** בזה אני נוהר. השאלה אם יש משהו נוסף?

**הרב:** אין אסור. לתת יד ודאי אפשר, הרי בטלו דיני טהרות. אם היו דיני טהרות, גם עם יהודים היה צריך להזהר מאד, לא רק עם גוים. הרי מה כתוב לגבי יעקב ועשו? בסופו של דבר עשו הלך וחבק ונשק את יעקב. כל הזמן יעקב פחד ממנו פחד מות, ופתאום שעשו מרגיש שעושים עליו מהפכה רביעית, הוא התלהב מהענין, רץ מהר והתחבקו. שם יעקב גם השתחוה לעשו, את זה לא צריך לעשות. על כך הרבי הקפיד - לא להשתחוות - אבל כן התייחס ביחס טוב. בנוגע לחיבוק, ניתן ללמוד משם שאם יש התעוררות - אז כן.

## ב. "אני לדודי ודודי לי"

"אני לדודי ודודי לי" -  
להתאהב בקב"ה

**הרב:** בכל אופן, כל הווארט שרציתי לומר - קודם אמרתי לשלמה (השליח שנוסע כעת לרישקש) - שאת החדש הזה צריך לנצל בעיקר לדיבור על "אני לדודי ודודי לי"<sup>כ</sup>,

כ פירוש הרקח על שה"ש, שם.

כא הוצאת גל-עיני תשע"ו.

כב בראשית רבה יז, ט.

יט שה"ש ג, ג.



וארובות השמים נפתחו ומלאה ארץ דעה את ה' כמים לים מכסים."

קעת אפשר להסביר לכולם ש"אני לדודי" היינו גילוי החיה שבנפש, גילוי חמש מדרגות החיה, ואם אדם שלם עם החיה, הדבקות שלו בה', הוא זוכה לקבל מלמעלה השראה של רצון, כמו אברהם אבינו, להפיץ ולגלות אלקות בכל העולם, בחינה של משיח. משיח הוא פשוט הרצון להיות שליח. **שליח** ועוד י שוה **משיח**. זהו רצון למעלה מטעם ודעת שצריך להפיץ אור בעולם. לא משנה מי אני ומה אני, כמה אני שוה - אני לא שוה, אני שוה אפס - אבל זהו דחף שחייבים להפיץ את האמונה הטהורה בעולם. זה ה"דודי לי".

**הרב:** שתהיה שנה טובה ומתוקה כבר עכשיו. לחיים לחיים.

## ניגונים לשליחות

יש גם ניגונים שטוב לשיר. ישנם שני ניגונים שטוב ללמד אותם - הניגון שלפני היחידות, ניגון געגועים, ניגון רציני. וניגון השמחה שאחרי היחידות, לרבי שלמה מצ'אצ'ניק. טוב ללמד אותם לכולם, ליהודים ולהבדיל גם לגויים. הם מתאימים במיוחד לחדש אלול, כיוון שבאלול כל הזמן אנחנו לפני יחידות וגם אחרי יחידות. יחידות היא המפגש בין היחידות, בין ה"אני לדודי" ל"דודי לי".

[נגנו את שני הניגונים.]

**הרב:** אחד הבחורים נסע לדרמסלה לפני כמה ימים. נתתי לו את ספר התוים של הניגונים, והוא כתב לי כבר שמישהו שם שמנגן מאד התלהב והתחיל לנגן את כל הניגונים. זה ספר שמאד חשוב שיהיה שם, כי כל אחד שמנגן - אפילו על גיטרה - יכול מיד לנגן.

תשירו שם הרבה "תתעורר" - כדי שתהיה הרבה התעוררות, תדליקו שם הרבה נרות, וגם אצלכם השלהבת תתעורר, "שלהבת עלה מעליה".

[נגנו תתעורר.]

מקיפים של הנשמה, שלמעלה מהשכל, כנגד הכתר - חיה-יחידה. המדרגה הכי גבוהה היא היחידה. היחידה שלך היא ניצוץ המשיח שבך. החיה שלך היא ניצוץ משה רבינו שיש בך. בתפלה שאמרנו קודם, התפלה שלפני הלימוד, בסידורים כתובות רק שלש המדרגות הראשונות - מעשה, מדות ישרות, ידיעת התורה, שהן כנגד נפש-רוח-נשמה - ואנחנו הוספנו עוד שתי מדרגות, כנגד חיה-יחידה. דבקות הבורא היא החיה והפצת המעינות היחידה, בחינת משיח. יצא לנו ש"אני לדודי ודודי לי" כולל ה"פ יחידה, כלומר התכללות כל חמש המדרגות בתוך היחידה. הפסוק הכי חשוב אודות משיח הוא "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד"<sup>23</sup> - למשיח יש חמש עליות, הנפש שלו, הרוח שלו, הנשמה שלו, החיה שלו והיחידה שלו. כולן בתוך היחידה, כי כולו הוא מדרגת יחידה. זה מה שמתגלה בחדש אלול, "אני לדודי ודודי לי", ה פעמים **יחידה**.

נמשיך לעשות חשבון, יותר קל: כמה שוה רק ההתעוררות שלי מלמטה, "אני לדודי"? 115. גם מספר זה מתחלק ב-5 - 23 פעמים 5. מה זה 23? איך קוראים למדרגה שלמטה מהיחידה? **חיה**. יש כאן משהו פלאי, שרק "אני לדודי" עולה ה"פ חיה, כלומר כל הנפש-רוח-נשמה-חיה-יחידה בתוך החיה, חמש המדרגות של החיה - ניצוץ משה רבינו, שכתוב בתניא<sup>24</sup> שיש בכל אחד, הכח לדעת את ה', המדרגה שבתפלה נקראת דבקות הבורא. אבל כאשר ה' מאיר בי - כאשר מצרפים "ודודי לי" (בגימטריא 70) - הוא מעלה את הכל לה"פ **יחידה**. כלומר, "ודודי לי" מעלה אותי מהחיה, ניצוץ משה רבינו, ליחידה, ניצוץ משיח. זו השראה מלמעלה, "הפצת מעינות תהום רבה

כג ישעיה נב, יג.

כד תניא פרק מב.

## טעם מצוה יפת תאר

יפת תאר בהמשך להלכה שמותר לחלוצי צבא לאכול מאכלות אסורות אם ירעבו, ומשמע שדין יפת תאר הוא מטעם דומה<sup>1</sup>. וכיו"ב כתב הרשב"א שיפת תאר הוא כמו היתר מאכלות אסורות למי שאחזו בולמוס.

וטעם כל המעשים ("וגלחה את ראשה וגו'") הוא כדי שתתנוול ותתגנה עליו, כמו שמפרש רש"י, וכן כתב הרמב"ם בהלכות "כדי שתתגנה בעיניו... כדי שיקוף בה". ובספר החינוך: "שלא התירה התורה יפת תואר בשביה אלא כנגד יצר הרע, שאם לא התירה הכתוב ישאנה באיסור לתקוף יצר לב האדם רע בענין החשק, ועל כן סתם הכתוב דלת בפניו להבאישה בעיניו".

מכל זה משמע שדין יפת תאר הוא רק היתר ואין בו ענין חיובי. אדרבה, ראוי להתרחק מדבר מכוער זה (כמו אכילת בשר תמותה- מסוכנת) שיש לו תוצאות שליליות. ואע"פ שזו מצוה במנין תרי"ג, הכוונה שאם רוצה בה עליו לעשות בדרך זו, ולא שיש מצוה בעצם הדבר (וכמו עוד מצוות במנין תרי"ג<sup>2</sup>).

כל זה מתאים לעבודת ההבדלה בנפש, תהליך שנועד לחנך את האדם ולגרום לו להבדל מאשה זו. והנה, בעל הלכות גדולות מנה את דין יפת תאר בתוך ה'פרשיות', דברים השייכים לצבור, דהיינו שבאחריות הצבור

<sup>1</sup>ה"ב ומסתיימים בה"ז).

<sup>2</sup>ה וכן מפורש בתשובת הרמב"ם סימן ריא.

1 מצוה תקלב. אמנם במורה נבוכים ח"ג פמ"א נתן הרמב"ם טעמים אחרים לפרטי המצוה הללו, מצד מדות טובות ומצד רחמנות על האשה, שיהיה לה זמן להתאבל. ומכל מקום משמע שהכל בהמשך לעצם היתר שהוא רק כנגד יצר הרע.

2 למשל, מצות גירושין בפרשתנו, כלשון ספר החינוך (מצוה תקעט): "מצוה על הרוצה לגרש את אשתו שיגרשנה בשטר".

בטעם דין 'אשת יפת תאר': על פי נגלה זהו דין בדיעבד, ואילו לדברי האריז"ל מדובר בהעלאת ניצוץ קדוש לכתחילה. במאמר זה מיישב הרב את הדברים ומסדר את השיטות בסדר של הכנעה-הבדלה-המתקה. גם את מחלוקת האמוראים והראשונים בדבר בעילה ראשונה, לפני או אחרי הניוול, מיישב הרב ומסביר את סברתם על פי נגלה ונסתר, תוך כדי ביאור עסיסי על סוגי יצר הרע

"כִּי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל אִיְקָרְךָ וַיִּנְתְּנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְשָׁבִיטְךָ שָׁבִיט. וְרָאִיתָ בְּשִׁבְיָה אִשָּׁת יִפֹּת תַּאֲר וְחָשְׁקָתָּ בָּהּ וְלָקַחְתָּ לָּךְ לְאִשָּׁה"<sup>1</sup>. ובגמרא<sup>2</sup>: "יפת תאה, לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע. מוטב שיאכלו ישראל בשר תמותות שחוטות ואל יאכלו בשר תמותות נבלות [רש"י: "יפת תואה משמע מתוך שמתגרה בה יצרו מחמת יופיה התירה לו ובקושי אלא דמוטב שיאכלו ישראל בשר תמותות שחוטה בשר מסוכנת שחוטה ואף על פי שהיא מאוסה... ולא יאכלו בשר תמותות לאחר שימותו ויהו נבלות]". וכן מפרש רש"י עה"פ ש"לא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר", וממשיך שמסמיכות הפרשיות נלמד שאם נשאה סופו לשנאתה ולהוליד ממנה בן סורר ומורה, ובמדרש<sup>3</sup> אף נאמר על זה "עבירה גוררת עבירה".

ומבואר בגמרא שמטעם זה יפת תאר מותרת גם לכהן, וכן פסק הרמב"ם "הכהן מותר ביפת תואר בביאה ראשונה, שלא דברה תורה אלא כנגד היצר"<sup>4</sup>. ועוד, הרמב"ם מביא את דין

א דברים כא, יד. לכל הנושא ראה באריכות אנציקלופדיה תלמודית ערך יפת תאר.

ב קידושין כא, ב.

ג דברים רבה ו, ד.

ד הלכות מלכים פ"ח ה"ד (דיני יפת תאר מתחילים שם

כנפי השכינה<sup>2</sup>, ואע"פ שהעבד נכנס למצוות בכפיה, קל וחומר ביפת תאר שלפי הרמב"ם אין מגיירים אותה אלא מדעתה, ואם כן יש לומר שמתברר למפרע שהיתה מצוה לקרב אותה. וגם לפי השיטות שמתגירות בעל כורחה (שבדרך כלל גיור כזה אינו גיור אך זהו החידוש כאן, כמבואר ברמב"ן ועוד ראשונים), יש לומר שלכתחילה סומכים על כך שמתוך שלא לשמה תבוא לשמה (ועוד בפנימיות, אע"פ שגיור זה הוא בדרגה פחותה מכל מקום על ידו מתעוררות נשמות גרים אחרים להדבק בקדושה).

## קבלת שבע מצוות בני נח

הרמב"ם מדגיש שגם כאשר לא רצתה לבסוף להתגייה, מכל מקום כופים אותה לקבל שבע מצוות בני נח ולהיות בגדר גר תושב. וכן בהמשך לדיני יפת תאר מבאר הרמב"ם את חובתנו לכפות את הגוים לקבל שבע מצוות: "צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח" - וכלול בזה כפיה בדרכי נעם "להמשיך לבם אל רצון קונם וחפץ צורם"<sup>3</sup>, וממילא גם לימוד תורה לגוים בכלל זה, כדי שיכירו דת האמת (שהרי צריכים לקבל שבע מצוות מתוך אמונה בתורת משה כמבואר ברמב"ם).

בכלל, לדעת הרמב"ם<sup>4</sup> בכל מלחמה (גם במלחמת רשות) אין משלימים אלא אם קבלו שבע מצוות בני נח. דהיינו שבכל מלחמה יש צד של מצוה, לתקן את האומות שיקבלו מצוות בני נח<sup>5</sup>. אם כן, ביפת תאר צריך לכל

לתקן החברה נמצא גם עניין זה של המלחמה, השביה ודין יפת תאר (שכאשר מתגירת צריך לזה בית דין). לפי זה, היחיד מרגיש בעיקר את ההכנעה, בהיותו מוקף ושמור על ידי הצבור (שלא יפול לגמרי). אולם בהמשך יתבאר שיש כאן גם ממד (עיקרי) של המתקה, להכניס אותה תחת כנפי השכינה.

## תכלית חיובית במצוה לגיירה

אמנם לפי פנימיות התורה יש במצוה זו (גם) ענין חיובי ותכליתי, לגייר אשה זו, וכדברי האר"י<sup>6</sup>: "וכי מפני שיצה"ר נתגבר על האדם, נתיר לו שיעבור עבירה גדולה כזו?", אלא מבאר שחיילי ישראל היוצאים למלחמה הם צדיקים (שהרי "הירא מעבירות שבידו"<sup>7</sup> חוזר מעורכי המלחמה) ועוסקים במצוה, ואם בכל זאת הזדמן לידם חשק כזה זהו סימן שאשה זו היא "משורש ישראל" שנמצאת בשביה בידי הקליפות וכעת היא רוצה לצאת משם (וכן מבואר באריכות בפירוש אור החיים הק', ועל דרך החסידות בדרושי אדמו"ר הזקן).

באמת, גם בפשט-הנגלה יש משמעות שלא מדובר רק בהיתר-דיעבד אלא ענין חיובי, כמו לשון הרס"ג<sup>8</sup> "נכספת ליפת תואר גיירנה" - משמע שכיון שנכסף יש מצוה שיגייירנה. והנה קבלת גרים, הרוצים להתגייר באמת, היא ודאי מצוה<sup>9</sup>. יתירה מזו, מהגמרא עולה שיש מצוה בקניית עבד כנעני, שמכניסו תחת

ח ספר הליקוטים פרשת כי תצא.

ט סוטה מג, ב.

י ספר המצוות לרס"ג עשה עד.

יא כמבואר ביבמות מז, ב שאם הגר מקבל על עצמו באמת אז מלין אותו מיד "דשהווי מצוה לא משהינין". וראה יבמות מח, ב "מפני מה גרים בזמן הזה מעוניין?... מפני ששהו עצמם להכנס תחת כנפי השכינה". ראה דברי הרמב"ם בסהמ"צ מ"ע ג "שמצוה זו כוללת גם כן שנדרוש ונקרא האנשים כולם לעבודתו יתעלה ולהאמין בו", עיי"ש. וברי"פ על סהמ"צ לרס"ג עשה יט עשה פ.

יב לפי עבודה זרה יג, ב.

יג לשון התוי"ט אבות ג, יד, עיי"ש.

יד הלכות מלכים פ"ו.

טו אמנם הרמב"ם כותב שמלחמת הרשות היא "להרחיב גבול ישראל ולהרבות בגדלותו ושמעו" (הלכות מלכים פ"ה ה"א), אבל גם בזה יש צד של מצוה. ראה גם לשון הרמב"ם בסהמ"צ מ"ע קצא, בהלכות מלכים פ"ה ט"ו, ובמו"נ ח"ג פ"א - ומבואר בדבריו שכל המלחמות הם קידוש השם

האמונה. וכן יציאת האשה מתוך הקליפות - על ידי החיל הנלחם את "מלחמות ה'" - היא כמו "אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים".

## תכלית היצר הרע

ולגבי "לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע", יש לפרש שהתכלית הטובה מתלבשת ממש בתוך היצר הרע של האדם, וגם אם יש בזה דבר מכוער (בשר תמותות) מכל מקום לאחר שהגיע לידי כך הרי זו 'עלילה' מהקב"ה כדי להגיע לתכלית הטובה, כמבואר בחז"ל על הפסוק "נורא עלילה על בני אדם"<sup>10</sup>.

היצר הרע הוא אחד מהדברים שהקב"ה מתחרט עליהם שבראם<sup>11</sup>, ואם כן למה בראו? אלא כדי להעלות לקדושה את אותה אשת יפת תאר. בפנימיות, שורש הניצוצות הקדושים שנפלו לעמקי הקליפות בשבירת הכלים הוא מ"עולם התהוה" (שם סג בקבלה), והוא הוא השורש של היצר הרע. לכן היצר הרע, דוקא הוא, מתאוה וחושק לאותה יפת תאר ("מצא מין את מינו"). ואילו היצר הטוב לא יחשוק באשת יפת תאר (שאינה ממינו). לכן כל היתר יפת תאר הוא בתנאי מפורש "אם תקפו יצרו" (כלשון הרמב"ם). שרק תוקף היצר מעיד שהיא ראוייה לו.

ומכל מקום, כיון שדבר זה מתלבש ביצר הרע, יש בו מיאוס, כאכילת בשר "תמותות". "תמותות שחוטות" רומז לכך שיש כאן הצלת-העלאת היפת תאר ברגע האחרון לפני מיתה, היינו לפני שהניצוץ שוקע בנוקבא דתהומא רבה. לכן אע"פ שזה מאוס יש בכך צד מצוה (כמו במצוה הראשונה ליהודי הראשון "לך

הפחות שתתקיים התכלית הזו של קבלת שבע מצוות, אלא שבנוסף ליה יש עניין לקרב אותה שאולי תרצה להתגייר.

ויש ללמוד מכאן לימינו: גם ביציאה ל"מלחמת הדעות", להפיץ את האמונה הטהורה ודת האמת ו"לכוף בדרכי נועם" את שבע המצוות, יש תכלית 'לתפוס' את היחידים השייכים לכך (בחינת יפת תאר) ולקרב אותם עוד יותר, עד שיהיו גרי צדק ממש. והנה בגמרא<sup>12</sup> מבואר שדין יפת תאר שייך רק בישראל מפני שגוים "לאו בני כיבוש ניהו". ובפנימיות: רק יהודי בכוחו לכבוש-להעלות את הניצוצות הקדושים ממציאות העולם התחתון. המושג כיבוש מופיע לראשונה (ובעיקר) במצות פרו ורבו "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשׁוּהָ" - ויש כאן רמז מובהק לדין יפת תאר: מ"פרו ורבו" בא לאדם יצר הרע בטבע, וכן פרו ורבו נוהג להלכה בישראל דוקא, שבני כיבוש ניהו, ומ"וכבשה" דרשו חז"ל<sup>13</sup> "וכבשׁוּהָ כתיב" שהאיש כובש את אשתו (שלא תהא יצאנית), מכאן שבשעת כבוש מלחמה יש כיבוש ליפת תאר מתוך היצר להוליד תולדות, דהיינו להוציא את ניצוצות הקדושה ולהעלותם לשרשם.

מצות יפת תואר היא האחרונה בסדר הרמב"ם ביד החזקה, "הכל הולך אחר החיתום". רמז מובהק שמצוה זו קשורה לסיום היד החזקה: מלכות המשיח ותיקון העולם כולו, כאשר כל הגוים יכירו בדת האמת. ועוד: "נעוץ סופן בתחילתן": המצוה האחרונה קשורה למצוה הראשונה (בהלכות יסודי התורה) היא מצות האמונה בה', "אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" - שאותה יפת תאר, שיש בה ניצוץ קדוש, תזכה לקיים את מצות

יח תהלים טו, ה. הנחומא וישב ד. ומבואר בספר הטבע היהודי עמ' קלח.  
יט סוכה נב, ב. ירושלמי תענית פ"ג ה"ד (ובמ"א מבואר ההפרש בין הבבלי לירושלמי).

והעמדת דת האמת. וראה ספר תורת המלך ח"ב פ"ט.  
טז סנהדרין נט, א. וראה חידושי חת"ס שם.  
יז יבמות סה, ב.

מה שיש "פת בסלו" לאחר זמן. ולפי רבי יוחנן מדובר ביצר הרע השייך יותר לבר-דעת, שרוצה את הדבר אבל כל עוד שיש לו פת בסלו הוא יכול לדחות לאחר כל המעשים. במלים אחרות: יצר הרע של לב, מדות, לעומת יצר הרע של מח, שכל (יצר הרע חב"דניק לעומת יצר הרע של חסיד פולין...)<sup>22</sup>. הלב והמדות הם בבחינת קטנות (כמו ילד שאינו יכול לדחות סיפוקים) לעומת השכל שהוא בבחינת גדלות. ויש לחקור איזה יצר הרע גרוע יותר, כיון שהוא נשמר (על 'אש של מח גרוע יותר, והאדם מדמה שהוא צדיק ואינו מטפל בו (על דרך "הרהורי עבירה קשים מעבירה")<sup>23</sup>).

זו מחלוקת מובהקת בין הירושלמי, רבי יוחנן, לבבלי, רב. ארץ ישראל שייכת לחכמה ("אורא דארץ ישראל מחכים"), "איזהו חכם הרואה את הנולד" וממילא מועילה מציאות "פת בסלו" בעתיד כדי למשול כעת על הלב. לעומת זאת, **בבל** אותיות **לבב**, יצר הרע השייך ללב. הבבלי שייך לבינה (מוחין דאמא) שבה נמצא שרש היצר הרע של הלב ("בינה לבא", ו"מינה דינין מתעריין"). שיטת רב יותר פשוטה בסברא (כמ"ש החינוך) - מתאים לבינה, הבנה בטעם ודעת - ואילו שיטת רבי יוחנן יותר קרוב לפשט הפסוקים, תורה שבכתב, והרי "אורייתא [תורה שבכתב דוקא] מחכמה נפקת".

כג שני היצרים הם בסוד חש-מל: יצר הרע של הלב הוא 'חש' מלשון חיש-מהר, ויצר הרע של מח הוא 'מל', לשון הפסקה, המתנה כאשר רואה את היעד ממול. והרמז: יצר הרע של לב יצר הרע של מח = חשמל פנים ואחור. והנה מבואר בספרים ש"ובכתה... ירח ימים" רומז לעבודת התשובה בחודש אלול (אלול לשון יללה, "ובכתה", תיקון לילית). יצר הרע = 5 פעמים אני לדודי (שעולה 5 פעמים חיה). של לב של מח = 4 פעמים אני לדודי ודודי לי (שעולה 5 פעמים יחידה).

כד יומא כט, א. וראה מו"נ ח"ג פ"ח.

לך" לשון לכלוך, מוכן להתלכלך כדי לתקן<sup>24</sup>, כדוד המלך שידי מלוכלכות בדם כדי להתיר אשה לבעלה<sup>25</sup>). עצם היצר הרע של היהודי הוא בחינת תמותות שחוטות ולא נבלות, כלומר שהוא אמנם מאוס אך במקום שיש משהו להציל ולהעלות (שיהיה "יתרון האור מן החשך"). וברמז: **יצר הרע תמותות שחוטות** = **וחי בהם** (משולש 71), תכלית כל המצוות "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם".

## מתי הותרה ביאה - שני סוגי יצר הרע

בגמרא מבואר שיש חילוק בין לביאה ראשונה לביאה שניה ביפת תא. ויש מחלוקת גדולה בדבר: לפי הרמב"ם ור"ת, ביאה ראשונה הותרה לפני כל המעשים האמורים בעניין. וכן מתפרשים דברי רב המובאים בירושלמי<sup>26</sup> "יפת תאר לא התירו בה אלא בעילה ראשונה בלבד". והשיטה השניה היא דעת רש"י והרמב"ן, שביאה ראשונה שהותרה היא רק לאחר כל המעשים האמורים בעניין, וכן דעת רבי יוחנן בירושלמי (שחולק על רב) "לא בעילה ראשונה ולא בעילה אחרונה אלא לאחר כל המעשים", ואע"פ שהיתר הוא לאחר זמן מכל מקום זה מועיל לרצות את היצר כיון שיש לו "פת בסלו". וכתב החינוך שהסברא נוטה יותר לשיטת הרמב"ם ולשון הפסוקים נוטה לשיטת רש"י; שהרי נאמר "ואחר כן תבוא אליה ובעלתה".

יש כאן שני סוגי יצר הרע, והמחלוקת היא איזה יצר הרע מצוי יותר בסתם חיל ישראל. לפי רב, מדובר ביצר הרע אימפולסיבי שחושק 'כאן ועכשיו' ("תוקף יצר הרע"), ולכן הותר לבוא עליה עוד לפני כל המעשים, ואין מועיל

כז ראה מעין גנים פרשת לך לך.

כא ברכות ז, א.

כב מכות פ"ב ה"ו.

# דבר יום ביומו

## פרשת כי תצא

הם התוצאה, המעשה עצמו. פעמים רבות, כאשר האדם נמצא בספק באיזו דרך עליו ללכת, האם לעשות משהו מסוים, הוא משתמש ב'אימות' של השגחה פרטית, 'סיבה' מסוימת שגורמת לו לעשות את הדבר, כיון שהוא מבין שהסיבה הזו נשלחה אליו כדי ללכת בכיוון שהיא מורה לו.

למשל, פלוני אינו יודע באיזה מקום ללכת לגור, היכן להשפיע ולהפיץ יהדות, יש לו סיבות טובות לכאן ולכאן, והנה מציעים לו איזו עבודה במקום מסוים - זו סיבה חיצונית והוא 'הולך עם הסיבה', זורם אתה...

זוהי דרך טובה, אבל אחרי שהסיבה הזדמנה לידך, אז "שלח תשלח את האם", עזוב את הסיבה והתמקד בעיקר, "ואת הבנים תקח לך" - עמשו יש לך דרך ויש לך מטרה ברורה. בהצלחה! בכל התנ"ך, המלה הָאֵם (בצורה זו) כתובה רק בפרשת שילוח הקן, רמז לכך שמשלחים את האם לנפשה ושוב לא מוצאים אותה...

## פרשת כי-תצא יום שלישי – מעקה לגג

"כִּי תִבְנֶה בַּיִת חֲדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעְקָה לְגִגְתְּ וְלֹא תִשִּׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ כִּי יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ". נפרש את המצוה הזו כסיפור המתרחש בנפש האדם: לכל אחד יש בית, המקום הרגיל שבו חייו מתנהלים, שם הוא פוגש אנשים אחרים וחי אחד אתם, התנהלות רגילה בתוך מסגרות. זהו המקום הגלוי של הנפש, קומת הקרקע היציבה. אבל יש את הגג של הנפש, השאיפה כלפי מעלה, המקום הנסתר שבו האדם מתבודד, כדברי דוד המלך "שִׁקְדָתִי וְאֶהְיֶה כְּצִפּוֹר בְּוַדַּי עַל גִּגְי".

## יום ראשון – לא היה ולא יהיה

"כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה" - זו פרשה קשה: ההורים מביאים את הבן הסורר לבית הדין ולבסוף הוא נהרג. אבל חז"ל אומרים "בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב? דרוש וקבל שכר"<sup>א</sup>.

כלומר, התורה אומרת שבעיקרון בן סורר ומורה היה צריך להענש בחומרה רבה, אבל בפועל העונש אינו יכול להתקיים כי לשם כך יש דרישות הלכתיות בלתי אפשריות.

כלומר, בממד הפשוט של התורה, מדובר על מציאות שאהבת ההורים לבנם מתעלמת. אבל "ישראל קדמו לתורה", השורש של נשמות ישראל קודם לתורה. כאן מתגלה השורש הזה, מתברר שאהבת ישראל 'מנצחת' את הדין של התורה, ולכן למעשה - כמו שנקבע בתורה שבעל פה - הדין נותר רק בצורה של "דרוש וקבל שכר"<sup>ב</sup>.

## פרשת כי-תצא יום שני – לשלח את הסיבה

"שִׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ". בספרי החסידות למדו מכאן משהו יסודי בעבודת השם: הָאֵם היא הסיבה שגרמה למעשה, והבנים

א סנהדרין עא, א, דעת רבי יהודה.

ב בתוך החשך של בן סורר ומורה גנוז אוה והרמז בלשון חז"ל "בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות ולמה נכתב דרוש וקבל שכר = אור פעמים טוב, "וירא אליהם את האור כי טוב!" (ובלי המלים "בן סורר ומורה" עולה הכל 14, דוד, בחזקת 3. כידוע, שאבשלום בן דוד הוא הדוגמה הקרובה לבן סורר ומורה). והנה בן סורר ומורה = 775 = יהי פעמים ויהי ("יהי ארו ויהי ארו"), שהוא לא פעמים יהי - לא יהי דבר כזה במציאות! יהי הוא הממוצע בן היה ל-יהיה, ולכן "לא יהי" פירושו לא היה ולא יהיה!

ועליו נאמר במדרש שהוא "עומד על גג בית המקדש ואומה, עניים הגיע זמן גאולתכם" - המשיח עומד על הגג הגבוה בלי ליפול, כי יש לו מעקה-מועקה של תחושת ענוה ושפלות. כך אפשר לעלות לפסגה הגבוהה ביותר ולהישאר בה ללא פחד, ולומר "עניים הגיע זמן גאולתכם". [מאמר 'מעקה לגג' בספר מלך ביפוי]

## פרשת כי-תצא יום רביעי - מחנה קדוש ומנצח

"כִּי תֵצֵא מִחֲנֶה עַל אֲרֵבָה וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דָּבָר רָע... כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרְבְּךָ מִחֲנֶה לְהַצִּילְךָ וְלֵתֵת אֲרֵבָה לְפָנֶיךָ וְהָיָה מִחֲנֶה קְדוֹשׁ וְלֹא יִרְאֶה בְּךָ עֲרֹת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ" - דווקא במחנה הצבא צריך להקפיד על קדושה וצניעות. קדושת המחנה מתחילה בציווי הפשוט ביותר לשמור על נקיות: "ויד תהיה לך מחוץ למחנה [מקום להתפנות]... ויד תהיה לך... וכסית את צאתך". בגמרא נאמר "אלמלא לא ניתנה תורה, היינו למדים צניעות מחתול", ומפרש רש"י "צניעות מחתול, שאינו מטיל רעי בפני אדם, ומכסה את צואתו". במדרש הנקרא "פרק שירה" נאמר ששירת החתול בהשיגו את העכבר היא "אֶרְדּוּף אוֹיְבֵי וְאֲשִׁיגֶם וְלֹא אָשׁוּב עַד פְּלוֹתָם". כאשר חיילי ישראל לומדים את מדת הנקיות מהחתול, והמחנה נקי מכל לכלוך וטומאה, אז זוכים בעזרת ה' לנצחון מוחץ על האויב.<sup>1</sup>

1 "עד כלותם" - אותיות מלכות, תקון המלכות בנצחון המלחמה. הביטוי צניעות מחתול ועוד הפסוק ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב על כלותם עולה 22 פעמים 123. מלחמה, הנצחון במלחמה בכוח קדושת כ"ב אותיות התורה, כמו שכתוב "מכאן אמר רבי פינחס בן יאיר [מהציווי אצלנו 'ונשמרת מכל דבר רע'], תורה מביאה לידי זהירות. זהירות מביאה לידי זריזות. זריזות מביאה לידי נקיות [נקיות החתול]", ועד לרוח הקודש ותחיית המתים. ההתחלה והסוף במאמרו של רבי פינחס בן יאיר, תורה תחית המתים = עד פעמים הוי' ("עד הוי' בכס") = נצח פעמים אחד (אהבה), רמז לנצחון בכח הוי' אחד. והוא עולה ד"פ פינחס בן יאיר (דהיינו פינחס בן יאיר פנים ואחר: פינחס, פינחס בן, פינחס בן יאיר, פינחס בן יאיר, בן יאיר, יאיר)!

כאשר האדם עולה לגג, קיימת סכנה של נפילה. השאפתנות עלולה להיות מסוכנת. גם כאשר האדם מתבודד בעבודת ה', הוא עלול דוקא משם ליפול. מדוע? כי כאשר הנפש מביעה את עצמה ללא לבושים וללא מוסכמות, יכול לפרוץ ממנה משהו פרוץ ששובר את הגבולות. האדם מרגיש 'למעלה', התדמית האישית שלו מתנפחת, ולפתע הוא מועד ונופל. סיבה נוספת לנפילה: כאשר האדם 'ממריא' מעל החיים הרגילים, מעל העיסוק היום-יומי בקטנות, הוא אמנם נושם 'אוויר פסגות' אבל מצד שני יש לו 'פחד גבהים' כי הוא מרגיש שזה לא מקומו האמיתי, ואז יש לו פיתוי מסתורי לקפוץ וליפול...  
כך קרה לדוד המלך שהיה כצפור בודד על גג, והנה במקום אחר נאמר שדוד התהלך על הגג ומשם ראה את בת שבע ונכשל בחטא. מהו התיקון? "ועשית מעקה לגגך": המעקה רומז למועקה. עצם המודעות של האדם לכך שהוא עלול ליפול, זו השמירה הטובה ביותר מנפילה. תוך כדי העליה, השאיפה וההתבודדות, הוא מודע לכך שהנפש שלו מצד עצמה היא גם נמוכה ושפלה, הוא לא מלאך אלא בשר ודם. אדם כזה אינו 'מתנפח' ושוגה באשליות בעת העליה, אלא יודע שה' העלה אותו אל הגג ורק ה' ישמור אותו שם. המועקה היא המעקה.

לאחר שדוד תקן את החטא שהתחיל מהילוכו על הגג, הוא "הרג את היצר הרע" (כמו שהוא אומר "ולכי חלל בקרבי", היצר הרע נפל חלל). דוד עצמו לא זכה לבנות את המקדש בהיותו "איש מלחמה", המלחמה באויבי ישראל מבחוץ ומלחמת היצר בפנים. אבל לאחר שהרג את יצרו האירה אצלו תקופת השלום, תקופת בניין המקדש (שנבנה בפועל על ידי שלמה בנג, איש השלום). דוד יחזור אלינו בדמותו של מלך המשיח שינצח במלחמה ויבנה את המקדש,

[ראו עוד: לב לדעת, אמונה ובטחון, ביאורים  
לפרק ב. מלכות ישראל ח"ג במאמר 'ארדוף  
אויבי ואשיגם']

## פרשת כי-תצא יום חמישי - התחדשות הזוגיות

התורה מצמידה את עניין הקידושין והנישואין לעניין הגירושין: "כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וַבְּעֻלָּהּ [קידושין ונישואין] וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חַן בְּעֵינָיו כִּי מִצָּא בָּהּ עֲרוּת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר פְּרִיטָת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשָׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ [גירושין] וְצָאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אֲחֵר [קידושין ונישואין שניים]". יותר מזה, למעשה כל הלכות קידושין ונישואין נלמדים כבדרך-אגב מהפסוקים העוסקים בגירושין (כמו ההיקש הידוע בגמרא "ויצאה והיתה"). גם בששה סדרי משנה, מסכת גיטין קודמת למסכת קידושין. מה הטעם בכך?

התורה רוצה ללמד אותנו שעיקר החידוש של קידושין הוא הכוח להתחיל מחדש אפילו אחרי משבר גדול כמו גירושין. "אין דבר אבוד" ו"אין יאוש בעולם כלל". אנו מאחלים לכולם לזכות לחיים מאושרים בנישואין ראשונים, אבל גם אז צריכה להיות התודעה הזו ש"אין אבוד" ככוח תמידי של ההתחדשות והתרעננות בנישואין. על ידי זה, גם אם יש איזו תרעומת בין בני הזוג, ניתן לתקן ולהחזיר את שלום-הבית מכוח ההתחדשות הטמון בקידושין. קדש הוא חדש.

התחדשות הזוגיות מובלטת במחזור החודשי של טומאת האשה וטהרתה. זהו מעין ריקוד זוגי שבו יש תנועה מתמדת של ריחוק וקירוב. "אז תשמח בתולה במחול", כאשר כל ריחוק מביא לקירוב גדול יותר. כך מעגל המחול הופך לספירלה עולה ועולה. כמו מדרגות לולייניות (כפי שפירש מורנו הבעל-שם-טוב) והאשה נותרת תמיד כבתולה חדשה (זכרו

שאנחנו בחודש אלול, מזל בתולה). קדושה וטהרה הם מושגים שהולכים יחד (כמו קדשים וטהרות בששה סדרי משנה): טהרת האשה מחדשת את קדושת חיי הנישואין. ולפי הסוד, קדושה שייכת לספירת החכמה וטהרה לספירת הבינה, החכמה היא בחינה זכרית ('אבא'), יציבות קבועה, והבינה היא בחינה נשית-אמהית ('אמא'). כמו האשה שיש לה "בינה יתירה" לשמור את הטהרה ולהתחדש תמיד.

[ראו 'עץ פרי' למסכת כתובות]

## פרשת כי-תצא יום שישי - אשה חדשה

אתמול למדנו על כוח ההתחדשות בחיי הנישואין אפילו אחרי משבר. היום נקרא את הפסוק "כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה תַּדְּוֹשָׁהּ לֹא יֵצֵא בְּצַבָּא וְלֹא יַעֲבֹר עָלָיו לְכָל דָּבָר נָקִי יְהִיָּה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אַחַת וְשִׁלְמַח אֶת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לָקַח" - מצות השמחה בשנת הנישואין הראשונה שנועדה לחבר את האיש והאשה שיהיו דבקים זה בזה כל ימיהם (כמו שמבואר בספר החינוך).

הביטוי המיוחד "אשה חדשה" מלמד שהאיש והאשה צריכים להמשיך את תחושת ההתחדשות הראשונה כל ימיהם. השמחה הינה משותפת אבל המצוה בפועל מוטלת על האיש לשמח את אשתו ("וּשְׁלַמַּח אֶת אִשְׁתּוֹ" ולא "ושמח עם אשתו"). כלומר זו עבודה מיוחדת של האיש לחדש את אהבתו לאשתו, שתהיה בעיניו חדשה תמיד - כאילו זה עתה התחתנו - וממילא גם האשה תרגיש התחדשות. לשם כך, על האדם להכיר בחיות המתחדשת בו בכל יום, "חדשים לבקרים", ולראות עצמו כאדם חדש ואת אשתו כאשה חדשה.

ההתחדשות הזו ניכרת במיוחד בשבעת ימי המשתה הסמוכים לנישואין. בשבעת ימי המשתה מברכים "שבע ברכות" על יצירת



אמר שזה נכון? מי אמר שאפשר בכלל לדעת משהו באמת? שאפשר להתקשר למשהו באמת? הכל מוטל בספק.

אבל עמלק בטוח מאד בספק שלו: יש לו וודאות גמורה שהכל ספק. הדבר נובע מכך שעמלק הוא גאוותן גדול, הוא בטוח מאד בקיום שלו-עצמו, יש לו אגו מנופח ולכן הוא מטיל ספק בכל דבר אחר.

אם כן, כדי לנצח את עמלק אנו מנצלים את נקודת התורפה שלו, משתמשים בנשק שלו-עצמו ומטילים בו ספק! אם אפשר להטיל ספק בכל, אפשר גם להטיל ספק בוודאות הזו שלך. מי אמר לך שלא יכולה להיות אמת? יכולה ויכולה! אם רק תפסיק להעמיד את עצמך במרכז. אנו מטילים ספק בסקפטיות ובציניות של עמלק, ומגיעים חזרה לאמונה השלמה בקב"ה "הודאי שמו כן תהלתו".

[לפי הספר 'פורים לנו']

האיש והאשה, "אשר יצר את האדם [האיש]... והתקין לו ממנו בנין עדי עד [האשה שנתקנה מהאיש]" - כאילו זה עתה נוצרו והם חדשים לגמרי. אכן, כדי לברך שבע ברכות בכל יום משבעת ימי המשתה, צריך שיבואו אורחים חדשים, הנקראים בהלכה "פנים חדשות". הפנים החדשות של האורח רומזים שהאשה עצמה היא "אשה חדשה" ויש לה פנים חדשות תמיד, פנים חדשות ושמחות.

[לפי שיעורים למסכת כתובות

חוברת 'ברכת חתנים']

## פרשת כי-תצא יום שבת - אין ספק

"תמחה את זכר עמלק מתחת השמים". אמר הבעל-שם-טוב: עמלק בגימטריא ספק. עמלק מטיל ספק באמונה ומצוה עלינו למחות את הספק ולהאמין באמונה שלמה. עמלק בחוצפתו הנועזת מטיל ספק בכל: מי

# ביאורים בפרקי אבות

פרק א משנה יח

**רְבִן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: עַל שְׁלֹשָׁה דְבָרִים  
הָעוֹלָם קָיָם: עַל הַדִּין וְעַל הָאֱמֶת וְעַל הַשְּׁלוֹם,  
שֶׁנֶּאֱמַר: 'אֱמֶת וּמִשְׁפָּט שְׁלוֹם שְׁפָטוּ בְּשַׁעְרֵיכֶם'.**

## תיקון החברה

**על שלשה דברים העולם קיים<sup>א</sup>.** רבן שמעון בן גמליאל מלמד כי העולם בנוי על הדין האמת והשלום ובלעדיהם לא יחזיק מעמד, ולומד זאת מדברי הנביא זכריה "אמת ומשפט [=דין] שלום שפטו בשעריכם"<sup>ג</sup>. אמנם, יש שינוי בין דברי רבן שמעון לפסוק; הפסוק מתחיל מהאמת, אחר כך דין ובסוף שלום, ורבן שמעון התחיל מהדין, אחריו אמת ולבסוף שלום. מדוע שינה מהסדר המקורי שבפסוק?

שאלה נוספת עולה מהשוואה לתחילת הפרק (משנה ב'), שם לימדנו חכם אחר – שגם נקרא שמעון, שמעון הצדיק – "על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים". האם רבן-שמעון בא לחלוק על שמעון הצדיק?

א כך הגרסה בסדור אדמו"ר הזקן וכן גרסת חלק מהראשונים והאחרונים (רבינו יונה, רשב"ץ, פרקי משה, המהר"ל). אמנם בנוסח שבגמרא, וכן הוא ברוב המשניות, הגרסה היא "העולם עומד" (כמו במשנה ב).

ב זכריה ח, טז. בפסוקים הקודמים נאמר: "כי כה אמר ה' צבאות: כאשר זממתי להרע לכם בהקציף אבתיכם אתי... כן שבתו זממתי בימים האלה להיטיב את ירושלים ואת בית יהודה... אלה הדברים אשר תעשו: דברו אמת איש את רעהו אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם". יוצא כי הדברים הטובים ביותר שה' מאחל לעם ישראל הם אמת ומשפט שלום (תוספות יום טוב).

יש מפרשים<sup>א</sup> שההבדל בין המשניות הוא שבדברי שמעון הצדיק נאמר "העולם עומד" והכוונה היא שהעולם נברא בשביל התורה, העבודה וגמילות החסדים. ואילו במשנתנו נאמר "העולם קיים" כלומר ממשיך להתקיים בזכות שלשה אלו – דין, אמת ושלום. ויש מפרשים<sup>ב</sup> כי "העולם עומד" היינו העולם עצמו (כמו "והארץ לעולם עמדת"<sup>ג</sup>) ואילו "העולם קיים" היינו קיום סדרי החברה האנושית. אך נתמקד כעת בפירוש הרמב"ם למשניות אלו. המפרש אותן בצורה דומה מאוד למרות שאינו מתייחס ישירות לכפילות:

## שכל רגש ומעשה

את משנתנו פירש הרמב"ם כך: העולם עומד על הדין – הנהגת המדינה בצדק, בית דין צדק; אמת – תיקון השכל שיהיה מכוון לאמת; שלום – תיקון המדות, כי אדם המתקן במדותיו שריו בשלום, הן בתוך עצמו והן עם אחרים. ואת דברי שמעון הצדיק פירש: תורה – תיקון החכמה; עבודה – קיום כל המצוות בפועל; גמילות חסדים – תיקון מדות האדם. כלומר את שתי המשניות מפרש הרמב"ם כתיקון השכל (תורה ואמת), הרגש (גמילות חסדים ושלום) והמעשה (עבודה ודין), ובלשון החסידות: מושכל, מורגש ומוטבע (שלשת

א רבי מתתיהו היצירי, מגן אבות, מהר"ל.

ב רבי עובדיה מברטנורה.

ג קהלת א, ד.

ד והמושג 'עבודה', המכוון במיוחד לעבודת הקרבנות, הוא רק דוגמא אחת מן המצוות.

הסדר של "נעשה ונשמע".

כלומר, הפסוק מקדים אמת למשפט, מתחיל מהמדרש ומסיים במעשה - מתאים לתורה שבכתב היורדת מלמעלה למטה, מהשכל למעשה. גם שמעון הצדיק, בדור הראשון של חכמי תורה שבעל פה ("משיירי כנסת הגדולה"), קרוב עדיין ל'ראש' של תורה שבכתב ומקדים את השכל למעשה. לעומת זאת, רבן שמעון מגיע דורות רבים אחריו והוא מייצג את התורה שבעל פה הצומחת מלמטה למעלה - מהמעשה המצריך תיקון מידי, אל השכל<sup>1</sup>.

רבן שמעון רואה את חסרונות המציאות הרבים, הכל בוער... ולכן מלמד שהכי חשוב הוא לצאת לרחוב ולהציל. לדאוג שהדין במדינה יהיה מתוקן ושהמציאות החיצונית תתפקד כראוי, רק אחר כך יעשה כל אחד לביתו ויתקן את שכלו ומדותיו. כך הורה למעשה הרבי מליובאוויטש: "להושיב עשירות אברכים

רבן גמליאל הזקן, בנו רבן שמעון (מעשרת הרוגי מלכות), בנו רבן גמליאל דיבנה, בנו רבן שמעון בן גמליאל (והוא רבן שמעון הנזכר בדרך כלל במשנה), בנו רבי יהודה הנשיא (לפי הקדמת הרמב"ם ליד החזקה, מגן אבות בפרקנו ועוד). והנה במשנה ט"ז נאמר "רבן גמליאל אומר" ולפי רוב המפרשים (רש"י ועוד) הכוונה לרבן גמליאל הזקן (בהמשך לסדר הקבלה של הלל ושמיאי), ואם כן "שמעון בנו" במשנה י"ז הוא רשב"ג הראשון, ונקרא 'שמעון' מפני שעדיין לא נסמך, כמ"ש המפרשים. אמנם רבן שמעון במשנתנו הוא בפשטות רשב"ג השני (המופיע סתם במשנה בשם רשב"ג), נכדו של 'שמעון' במשנה הקודמת (תו"ט ועוד). אמנם במלאכת שלמה פירש שרבן שמעון אצלו הוא שמעון במשנה הקודמת (כאן קודם שנמך וכאן לאחר שנמך), ומתאים הדבר שהוא הולך לשיטתו בהקדמת המעשה למדרש.

י שמות כד, ז.

יא במושגי הקבלה: סדר הפסוק "אמת ומשפט שלום", קודם שכל ואחריו מעשה, כמו שמעון הצדיק, זהו צירוף של ימין-שמאל-אמצע: עיקר השכל היינו החכמה (קו ימין), עבודה ודין שייכים לבניה (קו שמאל); גמילות חסדים ושלום שייכים לקו האמצעי. זהו צירוף יהו, צירוף של אור ישר השייך לחסד, תורת חסד, תורה שבכתב. ואילו סדר הצירוף בדברי רשב"ג, דין-אמת-שלום הוא שמאל-ימין-אמצע, הצירוף של ספירת ההוד, אור חוזר, תורה שבעל פה. החסד יורד באור ישר עד ההוד, ובהוד עלינו להודות ולהחזיר את האור הישר שהגיע אלינו מספירת החסד, וזהו יחוד שתי התורות כנועד.

הרבדים בנפש). ההבדל הוא בסדר התיקון: בדברי שמעון הצדיק הסדר הוא שכל-מעשה-רגש - "תורה עבודה וגמילות חסדים" - ובמשנתנו הסדר הוא מעשה-שכל-רגש - "דין אמת ושלום". לפי זה, שמעון הצדיק נקט את הסדר של הפסוק המובא במשנתנו "אמת ומשפט שלום":

שמעון הצדיק	שכל (תורה)	מעשה (עבודה)	רגש (גמילות חסדים)
הפסוק	שכל (אמת)	מעשה (משפט)	רגש (שלום)
רבן שמעון	מעשה (דין)	שכל (אמת)	רגש (שלום)

## המעשה הוא העיקר

בדברי שמעון הצדיק הסדר הוא תיקון השכל ("תורה") ואחר כך תיקון המעשה ("עבודה"), כמו בפסוק "אמת ומשפט שלום" - קודם אמת-שכל ואז משפט-מעשה, כי כאשר הראש מתוקן נגרים אחריו המעשים, "סוף מעשה במחשבה תחילה"<sup>2</sup>. אם כן, מדוע רבן שמעון במשנתנו משנה מסדר הפסוק ומקדים מעשה לשכל?

נראה שהדבר נובע ישירות מהמשנה הקודמת (ואף יש גרסאות שאין כאן שתי המשניות אלא משנה אחת מחוברת): "שמעון בנו אומר... ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה" - זהו הכלל הגדול ש"המעשה הוא העיקר"<sup>3</sup>, ובהמשך לזה בא רבן שמעון במשנתנו<sup>4</sup> ומקדים את רובד המעשה, כמו

ז מהפיוט "לכה דודי" לרבי שלמה אלקבץ. וראה גם עירובין מא, א: "בתר רישא גופא אזיל [אחרי הראש הגוף הולך]".

ח לשון הרבי מליובאוויטש, המיוסדת על משנה זו!

ט שושלת הלל הזקן היא: הלל הזקן, בנו רבן שמעון, בנו

קודם את תיקון המעשה (עבודה, דין) והשכל (תורה, אמת) הנעשים יותר לשמה, לשם שמים ולתיקון העולם, מאשר תיקון המידות. אכן, כאשר האדם יתמיד בעבודתו, הוא יגיע גם לתיקון המדות לשמה - וזהו תיקון המדות באמת. שהרי עיקר תיקון המדות הוא היציאה מבועת האנוכיות שלי וכגישה בעולם החיצון. זהו תיקון המדות המבואר במשנה לבסוף, גמילות-חסדים ושלים שעליהם העולם עומד וקיים. [במלים אחרות, אמנם "דרך ארץ קדמה לתורה" אבל לבסוף העולם עומד על התורה ("בראשית, בשביל התורה שנקראת ראשית"<sup>10</sup>) ועבודת המדות לשמה נכללת בתורה].

## תיקון הכלל

מעבר לשינוי הסדר ישנו הבדל נוסף בין המשניות. בדברי שמעון הצדיק תיקון השכל-רגש-מעשה נעשה על ידי מצוות פרטיות של האדם מול עצמו וקונו - לימוד תורה, תיקון המדות וקיום מצוות. ואילו במשנתנו התיקון נעשה על ידי מצוות ציבוריות - אמת בעולם, תיקון המדינה ומערכת המשפט, ועשית שלום בעולם. החידוש של רבן שמעון לגבי שמעון הצדיק הוא חידושו של הכלל לעומת הפרט, ולכן הוא היה 'לחוץ' להתחיל מהתכל'ס - תיקון המדינה (מתאים לתורה שבעל פה היורדת אל המציאות). רבן שמעון חידש שגם במסכת העוסקת כולה בתיקון המדות, על האדם להתמסר לתיקון החברה והמדינה ורק על ידי תיקון המדינה העולם יהיה קיים.

## איפה האמת

חז"ל אומרים שכאשר הקב"ה בא לברוא את האדם, אזי "אמת אמרה אל יברא שכולו שקרים... שלום אומר אל יברא דכוליה

המוכשרים לזה שיעסקו כל היום בלימוד תורה, בה בשעה שמאות ואלפי זועקים לעזרה - ואף כי "בקלא פנימאה דלא אשתמע [בקול פנימי שלא נשמע]" - מטביעה במים הזדונים השוטפים ברחובות ולצערנו התחילו לחדור גם לבתים, צריך עיון גדול מי התיר זה!"<sup>11</sup>.

לאחר שכבר התחיל התיקון בפועל, עליו לעצור ולהתבונן להיטב מה מטרותיו. עליו ללמוד הרבה תורה ולתקן את שכלו וכך לחיות את האמת שבתורה. בסוף, מתוך העבודה הקשה בתיקון המציאות ובלימוד התורה יחד, האדם "יתרכך" ומדותיו יהפכו מתוקנות ומעודנות יותר.

## עבודת המדות – מ"שלא לשמה" ל"לשמה"

הצד השובה בשני הסדרים הוא שתיקון הרגש-המדות מופיע תמיד בסוף, אבל מדוע? הרי "דרך ארץ קדמה לתורה"<sup>12</sup> ותחילת עבודת האדם היא תקון מדותיו!

אלא שיש הבדל בין עבודת האדם עצמו לקיום העולם: מצד האדם, עליו להתחיל באמת ב"דרך ארץ", תיקון המדות, אבל עבודה זו עדיין אינה התכלית כיון שתחילה יש בכך עדיין נגיעה אישית, רצון לתיקון עצמי, וזו עבודה "שלא לשמה". אמנם זהו "לא לשמה" בדרגה גבוהה, לא לקבלת כבוד וכיו"ב, ומכל מקום אין זו התכלית.

אמנם "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה"<sup>13</sup>, אבל העולם קיים ועומד על עבודה לשמה דווקא, לכן בשתי המשניות מזכירים

יב אגרת י"ט תשרי תשי"ז (נדפס ב'אוצר אגרות קודש' עמוד 303).

יג ויקרא רבה ט, ג.

יד פסחים נ, ב. על הדרגות השונות בלשמה ושלא לשמה ראה בספרנו חתן עם הכלה.

"שפטו". והנה **דברו שפטו** = **אמת** במילוי  
(אלף מם תיו)!

והנה בפסוק יש 14 מלים בחלוקה של  
ד-ג, "שאמר לעולמו די [קיום עולמו באמת  
ומשפט ושלום]<sup>כז</sup>", ארבע המלים הראשונות  
**אלה הדברים אשר תעשו** = 1574 = 2 פעמים  
787; ושאר הפסוק "דברנו... בשעריכם" = 5  
פעמים 787. סך הכל 7 פעמים 787 בחלוקת  
**ז-הב**. והנה 787 = **שמו אמת** (כמובא לעיל על  
שמו שלום וחותרו אמת) וכן **רצון אמת** (ביטוי  
הרווח במיוחד בחסידות פשיסחא-קוצק, והוא  
יסוד היהדות!).

"העולם עומד", "העולם קים". אם נחשב  
**עומד קים** במספר קדמי (כאשר **קדם** נוטריקון  
עומד קים) = 1296 = 36 ברבוע = 6 בחזקת 4  
= **משה בן עמרם יהושע בן נון**. ויש לומר  
שמשנת שמעון הצדיק (העולם עומד) היא על  
דעת משה, המתחיל בשכל של התורה, ואילו  
משנת רשב"ג היא על דעת יהושע בן נון, תיקון  
המעשה, ודוק.

כא מספר האותיות הוא 55 (הכל, כלה). סימן הפסוק הוא  
יד פעמים נה = 770 (פירמידה כפולה של י').

קטטה"ט". והנה כאן אומר הנביא שהעולם  
מתקיים בעבודת האדם בשתי מדות אלו, שאינן  
קיימות בו!

אלא שהיא הנותנת: עלינו להדמות לקב"ה  
- ששמו "שלום" וחותרו "אמת"<sup>ח</sup> - ולרכוש  
את המדות הללו שאינן נמצאות אצלנו ב'טבע  
ראשון, וזהו קיום העולם.

גם על הדבר השלישי, המשפט, נאמר  
"כי המשפט לאלהים הוא"<sup>ט</sup>, אבל כאשר אנו  
שופטים בצדק אזי "אלהים נצב בעדת אל"<sup>י</sup>.

## רמזים

בפסוק "אלה הדברים אשר תעשו, דברו  
**אמת** איש את רעהו **אמת** ומשפט שלום  
שפטו בשעריכם", המלה 'אמת' היא העיקר,  
פעם בהוראה של "דברו" ופעם בהוראה של

טז בראשית רבה ח, ה.

יז שבת י, ב. וראה חידושי אגדות מהרש"א שם!

יח שמות רבה ד, ג. ורמז: שמו חותרו = אל פעמים הוי',  
לעשות, חותם מעשה בראשית, תכלית עולם התיקון.

יט דברים א, יז.

כ תהלים פב, א.

# מענות ותשובות

## שאלה:

גם בעלי וגם אני מתלבטים באיזון בין הפעילות בחוץ - בעבודה-בשליחות - לבין ההשקעה בילדינו שבבית. לאחרונה החלטנו שבעלי ישתדל להקדים את בואו הביתה, כדי להיות עם הילדים לפני שהם הולכים לישון ולסייע בשיעורי הבית. נשמח לברכת הרב. כמו כן, אשמח לעצת הרב כיצד להתמודד עם האגו ש'קופץ' דווקא כאשר הפעילויות שלי בחוץ מצליחות.

שתצליחו בכל הפעילות שלכם, עם הרבה אור חסידי.  
ברכת כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה!

מענה לדו"ח של שליח, שעדכן גם על הצלחות וגם על קשיים: העיקר - להגביר את האור על החשך - להתקשר לנקודות האור (ולא 'לשים' על החשך) ולשמוח תמיד עם הרבה אהבת ישראל וכל הזמן חיך על השפתיים. שליח = שמח.

## שאלה:

בתנו היתה בקרבת מקום לזירת פיגוע וראתה אותו מול עיניה. הבת נראית בסדר, מספרת ומדברת, ואנו מבקשים ברכה שלא תפגע נפשית. היא חשבה לקבל קבלה טובה מהאירוע, דוגמת לימוד יחד בחברותא איתי. נשמח להכוונת הרב.

## מענה:

שתזכו לרוות רוב נחת חסידי מכל הילדים כ"י. המזל של חדש תשרי (החדש שכולל את כל השנה כולה) הוא מאזניים, החוש והכח בנפש להגיע לאיזון נכון בכל הענינים, כגון עבודה מחוץ לבית ועבודה בבית. מאזניים בקבלה היינו נצח והוד ("תרי סמכי קשוט", כמו שאומרים בפתח אליהו), בטחון פעיל ובטחון סביל, סוד שם צבאות, יוצא ובא, רצוא ושוב - רצוא לעבודה בחוץ ושוב לעבודה בבית, הכל כמו תָּקַל שמקבל פקודות וממלא אותן במסירות נפש. מי שמאוזן גם לא 'קופץ' לו האגו, הכל זורם אצלו במודעות טבעית (גם המסירות נפש היא טבעית, כמו אצל אברהם אבינו).

מענה: העצה ללמוד בחברותא עם אבא היא העצה הנכונה (ובתפלות לבקש רחמים מה' שיאמר די לצרות ישראל). חוקי ואמצי באמונה ובטחון והעיקר בפעילות למען החשת הגאולה האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו.

## שאלה:

בתקופה האחרונה עברו עליי רצף של מאורעות לא נעימים שקרו לי בהשגחה פרטית - קלקול, גניבה של חפצים וקנסות גבוהים - והנזקים הסתכמו

א לתשומת לב - מדובר במענות פרטיים לשאלות מסוימות ולשואלים מסוימים בהקשר מסוים. חלק מהשאלות הינן מהעת האחרונה וחלקן ממאגרים ישנים. הדברים לא נאמרו ולא נערכו כתשובה לרבים והם מתפרסמים בשל הענין והלימוד שיכול לצאת מהם כהשאה לרבים. בדרך כלל השאלה קוצרה ו/או שונתה ולעיתים גם פרטים מסוימים במענה, וזאת על מנת למנוע פגיעה בפרטיות השואלים.

## • האם כדאי לעשות בגרויות אם אני רוצה ללמוד תורה?

### מענה:

על ידי הפצת דברי תורה המתאימים להם ולימוד אתם יחד. לגבי הנוער - כדאי להתחבר לפעילות של 'בית דוד' ו'רבי חייא'. אם אתה אוהב ללמוד תורה, תתמקד בזה (אין צורך לעשות כעת בגרויות), ושהשי"ת יעזור לך לקום בבקר להתעסק עם מה שאתה באמת אוהב ורוצה לעשות.

## איחול למשפחה לרגל 40 שנה לעלייתם ארצה:

מזל טוב ל-40 שנה בארץ ישראל - בן ארבעים לבניה, ואז עומד על דעת רבו, זוכה לתורת ארץ ישראל.

### שאלה:

אני עולה לכתה ט' ויש לי התלבטות משמעותית. האם עדיף ללמוד במוסד חסידי, בו אקבל הרבה ביראת שמים, אך רמת הלימודים לא הכי גבוה, או שכדאי לי ללמוד במקום קצת חלש יותר רחנית-תורנית, ומאיך רמת הלימודים גבוהה - ומסיימים שם 5 שנות לימודים עם תואר אקדמי ביד, מה שיאפשר לי להתפרנס בכבוד ולאפשר לבעלי לעתיד לשבת וללמוד תורה בנחת?

### מענה:

אשה יראת ה' היא תתהלל - העיקר הוא יראת שמים ברוח החסידות, מה שנקרא 'חסידשקייט'. על משיח כתוב "לא תואר לו". את צריכה להיות טופחת על מנת להטפח (בבית ובחוף) רוח ה' טהורה. עלי והצליחי!

## בהרבה מאוד כסף.

אני יודע שה' מדבר אלי בכל הנסיונות האלו, אבל אני לא יודע מה הוא אומר לי. במה כדאי להתחזק בתקופה כזאת?

### מענה:

"ובקשו... ואת דויד מלכם", ופירש הבעש"ט שמלכות בית דוד, אותה עלינו לבקש, היא האמונה האיננה בהשגחה פרטית, שהכל מה' הטוב לטובת האדם - טובה נצחית. צריך להתעמק ב"כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" עד שזה הופך ל"גם זו לטובה" בטוב הנראה והנגלה. והעיקר - עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה, לשמוח ולשיר (ס'איז דאך אלץ הבל הבלים אין עוד מלבדו)!

### שאלה:

אני מחפשת בימים אלה עבודה בתחום העיסוק שלי. קבלתי הצעות גם ממקומות שאינם שומרי תורה ומצוות. האם שייך לבדוק הצעות כאלה?

### מענה:

לא רצוי.

### שאלה:

אני לומד בישיבה תיכונית, ויש לי כמה שאלות,

- איך משפיעים על זוגות צעירים ונוער בגילי בישוב שלנו לחזק את המצב ברוחניות?
- קשה לי לקום בבוקר איך אני יכול להתגבר על השינה?

# סיפור חסידי

רבי שמחה בונים מפשיסחא

## ראיה פנימית

רבי שמחה בונים בִּנְקֵרְד מפשיסחא היה תלמיד מובהק של 'היהודי הקדוש', ושניהם היו תלמידים של החוזה מלובלין. רבי בונים נודע כחכם גדול, והרבי הראשון שלו, החוזה מלובלין, אמר עליו באידיש "ער איז מיינער חכם" - הוא החכם שלי. לחוזה מלובלין היו 120 תלמידים מאד גדולים, צדיקים, וכל אחד אחר כך היה רבי. יש משהו מאד מיוחד שמתוך כל הצדיקים הללו, דווקא על רבי בונים התבטא החוזה שהוא 'החכם שלי'. רבי בונים היה מאד חכם, וגם מאד שמוח, כשמו - שמחה.

לכל צדיק יש הנהגות אחרות שונות בזמנים שונים. בליל הסדר היו צדיקים שהזמין נו הרבה אנשים והיו שהזמינו פחות. אצל רבי בונים, רק התלמידים הכי מיוחדים היו מוזמנים לסעוד אצלו בסדר - מתי מעט, מנין מצומצם ולא יותר. לפסח בפשיסחא היו מגיעים אלפי חסידים, אבל היה אסור להם להכנס לליל הסדר אצל הרבי, אז הרבי עצמו דאג שלכל אחד מהאורחים, מהחסידים שלו, יהיה מקום להתארח אצל משפחה בעיירה. בתפלות היו כולם יחד, את התורות של הרבי כולם שמעו יחד, אבל בליל הסדר הרבי סָדַר שכל אחד יתארח אצל איזו משפחה, והכלל היה שמי שלא מוזמן לרבי בעצמו, אסור לו להגיע.

אחד החסידים הפשוטים, הלא מוזמנים לרבי, הגיע לאכסניא שהרבי שלח אותו, וראה שהמשפחה שם בצער גדול, הם אמרו לו שהם מאד רוצים להכניס אורח, אבל ממש אין להם איך, אפילו לליל הסדר

יש להם בקושי כזית מצה לכל אחד, אז הם ממש לא יכולים להכניס אורח. מה עשה החסיד? הוא חזר לרבי, ואמר שאין לו איפה להיות כי המשפחה לא יכולה לקבל אותו. הרבי אמר לו שאף על פי כן הוא לא מוזמן ולא יכול להכנס לסדר שלו. עוד מעט כבר ליל הסדר, ואין לו איפה להיות. מה יעשה? הוא הלך לאחד מגדולי התלמידים של הרבי, לרבי יצחק מווארקקי (אבי שושלת ווארקקי ואמשינוב), ובכה לו שאין לו מקום להיות. רבי יצחק מווארקקי אמר שאני אעשה לך טובה גדולה - אפילו שזה נשמע נגד רצון הרבי - ואקח אותך איתי. אכניס אותך לשולחן הרבי, ואתה תשב לידי ותשתתף בסדר, אבל רק בתנאי אחד, שאסור לך לומר שום דבר, אתה חייב לש-תוק מתחלת הסדר עד הסוף, לא לשאול שום שאלה - אם אתה מקבל את התנאי הזה, אני אכניס אותך איתי לסדר. לחסיד לא היתה ברירה, הרי אין לו מקום להיות, וזו גם הזדמנות שבהשגחה פרטית הוא יוכל להיות אצל הרבי בליל הסדר, דבר שזוכים לו רק מתי מעט - אז כמובן שהוא הסכים לתנאי.

החסיד שלנו נכנס לבית הרבי והתחבא מאחורי ר"י מווארקקי כאילו שהוא לא שם, ושתק. כך התנהל כל הסדר, עד שמגיעים קרוב לסיום, לפיסקא של "שפוך חמתך". מה עושים אז? הולכים לפתוח את הדלת לאליהו הנביא ואומרים "שפוך חמתך". כשהגיעו לחלק הזה של הסדר, פתאום נכנס מישהו בדלת, שנראה כמו איש מאד פשוט לכל דבר ועניין, איכר כפרי, פשוט



בעצם הוא שופט אותו לפי הגוף שלו, לפי הלבושים שלו. יש מישהו יותר פנימי, שיכול לראות את הנשמה שלו, וכשהוא מדבר עם החבר, הוא לא מסתכל על הגוף אלא על הנשמה שלו, ואז רואים מישהו אחר לגמרי, לא הגוף אלא הנשמה. יש מישהו שלישי, רבי אמיתי, שלא רואה רק את הנשמה אלא את שרש הנשמה - לכל אחד יש שרש נשמה, "חלק אלוה ממעל ממש", איך הוא קשור בשרש, עד עצמות ה' ממש. הבחינה הזו היא "נשמתא לנשמתא", והרבי לא רואה את הנשמה, אלא את נשמת הנשמה.

בסיפור לא כתוב מי היה הכפרי, אבל מאד יכול להיות - לפי מתי שהופיע - שזה אליהו הנביא. מאד מסתבר. בכל אופן, הלימוד שלנו הוא שכאשר אנו מסתכלים על מישהו, לא להסתכל עליו איך שהוא נראה במבט ראשון, כי זו החיצוניות שלו שלא אומרת שום דבר ואם תזכה ותלמד הרבה תורה, אז תראה את נשמתו שזה משהו אחר. מי שיהיה רבי - והרבי מליובאוויטש אמר שבדור שלנו כל אחד יכול להיות רבי - יכול לראות דבר אחר לגמרי, את שרש נשמתו. זה סיפור יפה על רבי בונים שמבטא היטב את היותו 'חכם' - הכי חכם מכל הצדיקים. לחכם יש עינים לראות, והוא יכול לראות לא רק את הפנימיות אלא את עצם הנשמה. חכם מצד הקליפה רואה ומבחין רק בדברים החיצוניים, אבל מי שהוא חכם באמת, בתורה, אז עם עיניו החכמות חודר לתוך הבן אדם ורואה את נשמתו, ואפילו, מי שרבי, יכול לראות גם את שרש הנשמה שלו.

לגמרי. הכפרי נגש לרבי ומתחיל לדבר אָתו, ועל מה דברו? על כל מיני ענינים של גשמיות וחולין. על התבואה, הדגן שגדל בשדות (חטים, שעורה וכו'). וכך זה נמשך הרבה זמן - שיחת חולין לכל דבר, לכאורה, דברים בטלים. אותו חסיד אמנם הבטיח שלא ישאל ולא יגיב לכל מה שרואה, אבל הוא לא יכל להתאפק ופנה לר"י מווארקיי ושאל מי זה האיש הזה שהרבי מדבר אָתו שיחה חולין כבר שעה ארוכה. ר"י מווארקיי גער בו - הרי אתה יושב כאן בתנאי שאתה לא פוצה את הפה, שאתה לא שואל שום שאלה לגבי שום דבר שאתה רואה. בכל אופן, היות שכבר שאלת מי זה האיש הזה, אני אומר לך רק דבר אחד - אתה רואה אדם אחד, אני רואה מישהו אחר, ואילו הרבי רואה מישהו אחר לגמרי.

עד כאן הסיפור והווארט, וצריך קצת להתבונן בזה כדי להבין מה אנחנו למדים מכך. רואים אחד כפרי, לבוש כמו איכה, עובד אדמה, הוא נכנס ומתחיל לשוחח עם הצדיק, והצדיק מקבל אותו בסבר פנים יפות ומשתף אָתו פעולה. מי שרואה את האדם הכפרי רואה מישהו פשוט, שום דבר מיוחד, אבל התלמיד הגדול אומר שהוא כבר רואה מישהו אחר וכשהרבי מסתכל עליו הוא רואה מישהו אחר לגמרי. מה אנחנו יכולים ללמוד מזה? ניתן להסתכל כך על כל אדם, כל חבר. יש מישהו ששופט את החבר רק לפי איך שהוא נראה בחיצוניות - הוא חושב שהבן אדם הזה, איך שהוא נראה בחיצוניות, זה כל האדם הזה.

# ברכות בחשבון

מתמטיקה בפרשת השבוע

ואחורה". ואכן, מהפסוק "ואהבת לרעך כמוך" לומדים חז"ל במסכת קידושין (מא, א), "אסור לאדם שיקדש אשה עד שיראנה שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו ורחמנא אמר ואהבת לרעך כמוך".

## שלשת הפסוקים כנגד בארותיו של יצחק

בין שלשת הפסוקים, שני פסוקים לא טובים - "ושנאה", ו"והיה אם לא תמצא חן בעיניו", ופסוק אחד טוב - "חדשה... ושמח את אשתו אשר לקח". מבין שני הפסוקים הלא טובים השני - "והיה אם לא תמצא חן בעיניו", קצת פחות גרוע מהראשון - "ושנאה". וכן, בפסוק השני אין האיש נענש אם באמת "מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר פרייתו ונתן בקדה ושלחה מביטו".

בפסוק השני אין האיש נענש אם באמת "מצא בה ערות דבר", ואפילו יש מעט שבח שמגרש אותה תחת לקימה; מכל מקום, הסוף אינו טוב. מהפסוק הראשון נלמדת מצות קידושין ומהשני מצות גירושין - שתי מסכתות בש"ס, קידושין וגיטין. רק השלישי הוא טוב. בעבודת ה' מתבקש להקביל את שלשת הפסוקים לסדר הבארות שחפר יצחק. חפירת באר היא סוג של עשיית כלי, ובדומה אמרו חכמים, "אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי" (ב"ב"ל) שעושה הבעל בבעילת מצוה מעלה האשה "מיין נוקבין", והיא אכן נמשלה לבאה "באר מים חיים" בגימטריא חוה, 19, ברבוע שעולה "אשה ובא אליה"; הבאר הראשונה נקראת "עשק", השניה "שטנה" והשלישית "רחובות", שתי בארות של מריבה ואחת של שלום - "ויעתק משם ויחפר באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה רחבות ויאמר כי עתה הרחיב הוי' לנו ופרינו בארץ".

## "כי יקח איש אשה"

בפרשת כי תצא מופיעה מצות קידושין. שלש פעמים כתוב "כי יקח איש אשה" (ואין עוד "כי יקח איש" בתנ"ך):

כי יקח איש אשה ובא אליה וישנאה.

(2) כי יקח איש אשה ובעלה והיה

אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה

ערות דבר וכתב לה ספר פרייתו

ונתן בקדה ושלחה מביטו.

(3) כי יקח איש אשה חדשה לא יצא

בצבא ולא יעבר עליו לכל דבר נקי

יהיה לביתו שנה אחת ושמח את

אשתו אשר לקח.

הרמב"ם לומד את המצוה דוקא מהפסוק הראשון, הפסוק של מוציא שם רע המסיים "ושנאה", וזה לשונו (הלכות אישות פ"א ה"א): "קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא לישא אותה מכניסה לביתו ובועלה בינו לבין עצמו ותהיה לו לאשה כיון שנתנה תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש לישא אשה יקנה אותה תחלה בפני עדים ואחר כך תהיה לו לאשה שנאמר 'כי יקח איש אשה ובא אליה'".

ובאמת, כאשר מחשבים את ערך המלים אותן מצטט הרמב"ם מן הפסוק, "כי יקח איש אשה ובא אליה" (בלי "ושנאה", שמופרד בטעמים) מוצאים שערך שווה בדיוק "ואהבת לרעך כמוך" וכן משולש 40 (סכום המספרים מ-1 עד 40), כדי לרמוז שבכל זאת יש כאן בפנימיות לימוד על קשר הבנוי על "אהבה

פעמים טובה, 'איהו [אדם] טוב איהי [חיה]  
 טובה). אשה עולה חי פעמים טוב (היהלום  
 של טוב) - "מצא אשה מצא טוב". ובהיות  
 שאדם עולה 2.5 (שלם ועוד שלם וחצי, כמו  
 אורך הארון, אמתים וחצי) פעמים חי נמצא  
 ש"כי יקח איש אשה" עולה 2.5 פעמים אשה  
 (ושלש פעמים "כי יקח איש אשה" עולה 7.5  
 פעמים אשה).

סכום שלשת המשכים - ובא אליה,  
 ובעלה, חדשה - הוא 485, או ה פעמים  
 מהיטבאל ("ושם אשתו מהיטבאל", אם-  
 הטיפוס של האשה בעולם התקון). וביחד,  
 765 (פעם אחת ההתחלה) ועוד 485 (שלש  
 אפשרויות ההמשך) שווה 1250 (הרבוע הכפול  
 של 25, כלומר  $25^2 \cdot 2$ ) העולה בדיק שרה  
 רבקה רחל לאה בלהה זלפה (שש אמהות,  
 כפי שהיו חקוקות על מטה משה)!

וכן לגבי שלשת פסוקי "כי יקח", רואים ששני  
 הפסוקים הראשונים משקפים את תאוות האיש  
 לקחת אשה מפני שהוא מתרכז בענין האישיות  
 ("ובא אליה" ו"ובעלה") ודוקא בפסוק השלישי  
 מתגלה יחס של צניעות (יש כאן "לשון נקיה",  
 לא מוזכרת כאן ביאה בפירוש רק "ושמח את  
 אשתו אשר לקח").

## הנשים הטובות

נתמקד כעת בביטוי החווה, "כי יקח איש  
 אשה". ערכו שווה 765 או אדם פעמים טוב  
 (אדם היינו איש ואשה, כמ"ש "ויקרא את  
 שמם אדם ביום הבראם") וכן טוב פעמים  
 מאד (בסוף יום הששי של ימי בראשית, לאחר  
 בריאת האדם, פסגת וכללות הבריאה כולה,  
 נאמר "וירא אלהים את כל אשר עשה והנה  
 טוב מאד". "טוב מאד" בהכאה פרטית - ט  
 פעמים מ, ו פעמים א, ב פעמים ד = טוב

## ניגון • 402

י' באלול תשע"ה

מהיר וקצבי

## מן הפסחים "כי טוב"

מכאן שיש צד שטות ביוצא יחידי בלילה ובפשטות הוא משום הסכנה שבדבר.

ובחולין צא, א: "ויאבק איש עמו עד עלות השחר אמר רבי יצחק מכאן לתלמיד חכם שלא יצא יחידי בלילה" ופירש"י "שהרי יעקב נשאר יחידי והזקן". וכתבו התוס' שם בשם ר"ת שדוקא נקט תלמיד חכם מפני שמוזיקין מתקנאין בו, ואילו בפסחים מדובר במקום שיש חשש מכשולות ולסטים. אמנם המהרש"א שם מבאר שזה חולק על התוס' בפסחים שטעם מוזיקין שייך בכל אדם, ומבאר שלפ"ז מה שנקטו תלמידי חכם היינו לרבותא (שלא נאמר שהתורה משמרתו) או שדוקא ת"ח משום גנאי. עכ"ד. ומה שקשה על ר"ת מב"ק, שמשמע שבכל אדם יש חשש מוזיקין, מתורץ במהר"ם שי"ף שבפסוק "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר" ואתם" קאי על זקני ישראל דהיינו ת"ח ו"איש" היינו יחידי, עיי"ש. ובפשטות י"ל לדעת ר"ת שבאותו לילה של יציאת מצרים כאשר יצא המשחית להשחית כל אדם היה צריך להזהר ביותר ולא לצאת מפתח ביתו עד בקר ואילו לדורות דוקא ת"ח צריך להזהר לצאת יחידי בלילה מפני המוזיקין המתגרים בו ביותר, ודוק.

מכל הנ"ל ראינו שבעה טעמים למאמר "לעולם יצא אדם וגו'", שבעה דברים שהאדם ניצל מהם ע"י אור יום, "בכי טוב". נסדר אותם לפי הספירות, ז"ת, כדרכנו:

חסד: חיות. אב הטיפוס של חיה רעה הטורפת בני אדם הוא האריה "מלך החיות", "ארי בחוף", ופחד לצאת החוצה. מכאן נלמד ששרש כל החיות, ובפרט חיות הטרף, הוא ב"פני אריה אל הימין [ספירת החסד]"

פסחים דף ב, א: "הבקר אור והאנשים שולחו... אמר רב יהודה אמר רב לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב". ומאמר זה מובא גם בתענית (י, ב, בשינוי קל). ופירש"י בפסחים שלעולם יכנס אדם לבית מלונו בעוד החמה זורחת ("האור כי טוב") ויצא עם הנץ החמה, "ומה היא טובתו, מפני החיות ומפני הלסטים" (ובבראשית רבה צב, ג, יש בזה מעשה שלם ברבי מאיר). ובתענית פירש רש"י "ויכנס בכי טוב, בערב בעוד שהחמה זורחת שאין ליסטין מצויין אי נמי שלא יפול בבורות ובקעים שבעיר ושלא יעלילו עליו עלילות מרגל אתה או גנב".

ובבבא קמא (ס, ב) "אמר רב יהודה אמר רב לעולם... שנאמר 'ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר'", ופירש רש"י שהטעם הוא "מפני המוזיקין והליסטין". וכתבו תוס' בפסחים שטעם הלימוד בפסחים הוא "מפני הפחתים" גם כשאין לחשוש למוזיקין, ובב"ק הטעם הוא מפני המוזיקין גם כשאין לחשוש מפחתים, כמו בעיר.

ובברכות מג, ב: "תנו רבנן ששה דברים גנאי לו לתלמיד חכם... ואל יצא יחיד בלילה..." ומפרשת הגמרא "משום חשדא", ופירש"י "של זנות".

ובפסחים קיב, ב: "שלשה דברים צוה רבי יוסי ברבי יהודה את רבי, אל תצא יחידי בלילה..." ומבואר שם שהטעם הוא מפני המוזיקין, ומשמע שהוראה זו שייכת לכל אדם, לאו דוקא לתלמיד חכם (וממילא מצטרפת לגמרי ל"לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב" שנאמר לכל אדם).

ובחגיגה ג, ב: "איזהו שוטה היוצא יחידי בלילה והלן בית הקברות והמקרע את כסותו".

העלילות הנ"ל (הכל עליה), סוד נה"י חלק המוטבע שבנפש.

מלכות: פגעי הטבע - בורות, פחתים וכו'. טבע היינו מלכות, ובורות כו' הכל בארץ, בחינת מלכות. בעירו אדם מכיר את סכנות המלכות ויודע להזהר מהן משא"כ במקום זה, בעיר אחרת. בפנימיות, האור המציל מכל שבע הסכנות הנ"ל הוא אור השכל האלקי, והוא האור המציל את הבצק מלהחמיץ. "ושמרתם את המצות", וכן האור המחפש אחר החמץ ומוצאו על מנת לבערו מן העולם (לשון העלם אור) עליו נאמר "אור לארבעה עשר בודקים את החמץ לאור הנר".

## לא לפחד כלל

והנה, בפרקי אבות (ג, ד): "רבי חנינא בן חכניאי אומר הנעור בלילה והמהלך בדרך יחיד ומפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו", אך ידוע פירושו של רבי נחמן (לקוטי מוה"ר א נב) שעובד ה' נעור בלילה ומהלך בדרך יחיד, זמן ומקום המסוגלים להתבודד עם קונו, ומפנה לבו לבטלה, לבטל את כל התאוות והישות שלו, על ידי הבטול באמת מתחייב בנפשו היינו שנעשה מחוייב המציאות, מפני שעל ידי הבטול (בטול = כי טוב, גילוי האור הגנוז, אור אין סוף ב"ה) נכלל באחדות השם יתברך שהוא ורק הוא יתברך הנו מחוייב המציאות. זוהי תפנית לקראת ביאת המשיח של תורת החסידות - מורנו הבעל שם טוב מאז היותו ילד (יתום מאביו ומאמו) התבודד יומם ולילה מחוץ ליישוב במקומות שוממים מבני אדם ללא שום פחד לא ממוזיקים לא מליסטים ומשאר מרעין בישין. הוא קיים את צוואת אביו אליו לא לפחד משום דבר בעולם רק מהקב"ה.

לכאורה התנהגות זו היא נגד כל הנ"ל בדברי חז"ל, שלא לצאת (בפרט יחיד) בלילה (אלא "בכי טוב"), אך כדי ליישב זאת נביא את דברי העיון יעקב: "לעולם יכנס אדם בכי

במרכבה העליונה. כולן נפלו מספירת החסד דתהו בשבירת הכלים והפכו לחיות רעות.

גבורה: מוזיקין. המוזיקין הם דינין, דינין קשים (דינא קשיא). והם "נגעי בני אדם", שנוצרו על ידי חטאי בני אדם, כל עבירה יוצרת קטיגור אחד. ומה שנבראו בערב שבת בין השמשות היינו לאחר חטא אדם הראשון, הם בעצם תוצאת החטא. והם מתגרים בת"ח ביותר היות שאצלו כל נדנדוד עבירה נחשב חמור ביותר, כמ"ש "סביביו נשערה מאד" (המוזיקין נקראו שעירים), ה' מדקדק עם הת"ח כחוט השערה, כאשר עיקר החטא של הת"ח הוא הישות והגאווה שלו, קליפת תניא כנודע.

תפארת: ליסטים. גנבה ("לא תגנב") בתפארת-גופא כנודע. הגנבה היא היפך מדת הרחמים (פנימיות ספירת התפארת) על הזולת ועל רכושו כגופו. "וקבע את קובעיהם נפש". הרכוש הוא ה"מאד" של האדם, בחינת יעקב-תפארת ("בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" כנגד האבות כנודע), "ויפרץ האיש מאד מאד". והתיקון על ידי קביעת עתים לתורה, עמודא דאמצעייתא, תפארת ישראל סבא.

נצח והוד: שתי העלילות (כנגד שתי הכליות היועצות) - עלילת מרגל ועלילת גנב. מרגל, בנצח, רגל ימין, רגל הבאה לפלוש לשטח זר על מנת לנצח ולכבוש מדינה לא שלו. עלילת גנב בהוד, "הודי נהפך עלי למשחית" (כאשר נתפס על גנבתו - שהרי "סוף גנב לתליה"). סכנת הליסטים בתפארת כנ"ל ועלילת גנב בהוד, שבחכמת הצירוף הנם אור ישר ואור חוזר (ויהי-היו).

יסוד: חשד זנות, ספירת יסוד. והוא שייך בפרט לת"ח שהוא ה"צדיק יסוד עולם", ומה שהמוזיקין מתגרים בו ביותר היינו סוד הקשר והתלות בין יסוד לגבורה, סוד יוסף יצחק כנודע. יסוד אבא (חכמה, שרש התלמיד חכם) ארוך ומסתיים ביסוד ז"א. חשד מצטרף לשת

באחדותו יתברך עד שנעשה מחויב המציאות, כדברי נינו רבי נחמן.

והנה, מספרים על הרמח"ל שפעם אחת הרהר בדעתו אם יכול להיות שהוא משיח (וכידוע עצמת הגלויים אליהם זכה בעודו צעיר לימים), ושאל את תלמידיו אם פעם ראו שהוא עבר על איזו הוראה או מדה טובה שמופיעה בחז"ל, שאם כן סימן שאינו משיח. אחד התלמידים השיב שפעם אחת הוא ראה שהוא נכנס לעיר שלא "בכי טוב" וכאשר הוא שמע זאת נאנח ואמר (בלשונו) פארפאלען (אבוד). והנה, ההוראה של פסח שני (מסכת פסחים נקרא פסחים לשון רבים על שם פסח ראשון ופסח שני) היא ש"עס איז ניטא קיין פארפאלען" (אין אבוד), ובאמת, לפי דרך הבעש"ט 'עבירה' זו בפרט היא כלל לא בגדר פארפאלען אלא אדרבה זו הדרך להכלל באחדות השם יתברך כנ"ל. סימן שהרמח"ל שייך לטרומ חסידות, כמו שהתבטא עליו הרב המגיד. חדש אלול הוא חדש טוב לדבר אודות הרמח"ל ותורתו, ורמז לכך - הערך הממוצע של שלש התיבות **משה חיים לוצאטו** (ר"ת **מחל - מחל לנו**) = "**אני לדודי ודודי לי**" (= "**יכנס אדם** [בכי טוב]!").

טוב... והוא דנקט לעולם י"ל דאפילו אם הוא זמן זריחת הלבנה אפ"ה אל יצא ויכנס אלא לאור החמה דוקא". זאת אומרת שאין אור הלבנה, גם בעת מלוואה, מוציא מידי חשכת לילה והסכנות הכרוכות בכך. אך כל זה בעלמא דין, עלמא דשיקרא, כאשר "החשך יכסה ארץ" גו'. אך בבוא מלך המשיח בב"א יקויים היעוד "והיה אור הלבנה כאור החמה וגו'" ואזי "לילה כיום יאיר" ויהיה אפשר לצאת בלילה ללא חשש סכנה מכל שבעת הדברים הנ"ל (כאשר ה-א של מוחין בעצם תכנס בתוך ה**גולה** ותהפוך אותה ל**גאולה** כידוע בדברי הרבי. כניסת האלף-פלא בגולה שנמשלה ללילה היינו יכנס בלילה דוקא).

והנה, עם ישראל נמשל ללבנה דוקא ועתידים להתחדש כלבנה, ומאז רבי ישראל בעש"ט, שנקרא על שם האומה כולה, הלבנה, כנסת ישראל, השכינה הקדושה, מתעלה לקראת הגאולה האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו להיות שוה בקומתה עם ז"א בעלה, קודשא בריך הוא. ועל כן מהבעש"ט והלאה התבטל פחד לילה ואדרבה נעשה הזמן המסוגל ביותר לצאת יחידי ולהתבטל ולהיכלל

# קצרים לאלול

## להחיות את אלול - תשובה מתוך שמחה

שנוכה להתחבר לשני המאורות הגדולים, לעבוד את ה' בשמחה, לעשות תשובה מתוך שמחה, להכנס לר"ה ויום כיפור מתוך שמחה, וכל שכן להכנס ל"זמן שמחתנו", סוכות, בשמחה רבה, עד לשיא בשמחת תורה.

### לקטוף תפוח בשדה

רבי שניאור זלמן מלאדי מחבר ספר התניא, הרבי הראשון של חב"ד, אמר שבחדש אלול המלך בשדה וכל אחד ואחת יכול לגשת אליו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ופנים צוחקות.

המלך הוא מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. אבל באיזה שדה מדובר? כאשר יעקב אבינו התחפש לעשו אחיו ונכנס ליצחק אבינו על מנת לקבל ממנו את הברכות יצחק אמר "ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו הוי'". אמרו חז"ל שהשדה המדובר, השדה אשר ברכו הוי', הוא "חקל תפוחין קדישין", שדה תפוחים קדושים, שלהם הריח הכי טוב, ריח גן עדן ממש.

בחדש אלול מתגלה ומאירה באופן מיוחד הנשמה של כל אחד ואחת - **נשמה** בגימטריא **ריח גן עדן**. השדה שבו נמצא המלך בחדש אלול הוא השדה של שרשי נשמות ישראל, שבו כל נשמה הנה תפוח קדוש ממנו נודף ריח גן עדן. בחדש אלול כל אחד ואחת מזדהה-מתיחד עם שרש נשמתו, כך אנחנו יוצאים לשדה לקבל את פני המלך שבא לשם לשמוח ולהשתעשע אתנו. בואו נצא השדה בחדש אלול ושכל אחד ואחת יחטוף שם את התפוח שלו, אותו תפוח שנאכל בסעודת יום טוב הראשון של ראש השנה טבול בדבש - שתהא שנה טובה ומתוקה לכולם!

היום הכי מיוחד בחדש אלול - חדש ההכנה לר"ה, יום כיפור וסוכות - הוא ח"י אלול. מה קרה באותו יום? נולדו "שני המאורות הגדולים". מי הם שני המאורות הגדולים? מורנו בעל שם טוב, רבי ישראל בעל שם טוב, ותלמיד-תלמידו, אדמו"ר הזקן בעל התניא, הרבי הראשון של חסידות חב"ד. שניהם נולדו באותו יום בדיוק, בהפרש של 47 שנים.

הבעל שם טוב התייחס ליום ההולדת שלו, **חי** אלול, ואמר שאני באתי לעולם הזה להחדיר **חיות** לעבודת חדש אלול. מה העבודה של חדש אלול? תשובה, שבים לה'. עד הבעל שם טוב עיקר עבודת התשובה היה עם הרגשת ריחוק ומרירות, כמה אני לא בסדר, עם הרבה דמעות, עם הרבה עגמות נפש. הבעל שם טוב אומר - לא, צריך לעשות תשובה מתוך שמחה. כמו שכל עבודת ה' צריכה להיות בשמחה - "עבדו את ה' בשמחה" - כל שכן וקל וחומר המצוה הכי גדולה בתורה, מצות התשובה, צריך להתקרב לה' בשמחה. לכן צריך לא להרגיש שאני רחוק - באמת אני רחוק, במחשבה-דבור-מעשה שלי, אבל בפנימיות, בנקודה הפנימית של הלב שלי, אני קרוב. מהי השמחה? אני קרוב לאהוב שלי, עוד רגע אנחנו מתחברים - אני קרוב לה' וה' קרוב אלי - וצריך כבר לשמוח בשמחה גדולה ועצומה. זהו החידוש של תורת החסידות בכלל, תורת הבעל שם טוב, ומי שמסביר זאת שנבין טוב, שנחיה את עבודת התשובה מתוך שמחה, מתוך קירוב, הוא הנכד הרחוני שלו, אדמו"ר הזקן.



# הצצה

לתהומות הנפש היא מסקרנת, מרתקת ומפחידה גם יחד. אך גם את אותם תהומות חשובים ניתן לתור בבטחון ובשמחה כאשר מאירים אותם ב"תורה אור". ב"ה בשנים האחרונות גוברת ההכרה בחיבור המתבקש בין פנימיות התורה לתורת הנפש. החסידות, שצדיקיה ומשפיעיה עסקו תמיד בסיוע נפשי, מתרגמת את מושגי הקבלה לעבודת נפש מעמיקה ומושגי יסוד של הכרת מבנה הנפש הופיעו בהן שנים רבות לפני ש'נתגלו' על ידי הפסיכולוגיה המודרנית וביתר פירוט והעמקה. על רקע זה, מנסח הרב גינזבורג באופן מובנה את תורת הנפש היהודית ומניח בין לשון פנימיות התורה למושגי הפסיכולוגיה גשרים המאפשרים בירור מעמיק ונוקב של תיאוריות פסיכולוגיות מודרניות.

החסידות – בניגוד לרוב השיטות הפסיכולוגיות – נוגעת בנפש עצמה, ומוצאת מקור בריאות ועוצמה בעל-מודע שבנפש (החל מכח האמונה), ולא רק בתסביכה, בתת-מודע שלה או בגילוייה החיצוניים. עם זאת, ניתן לחשוב שהחסידות, המנחה לחשיבה חיובית, מסתפקת בתחומים ה'רכים' של הפסיכולוגיה, ואינה גולשת לתחומים הקשים של הפסיכיאטריה. בשיעור המרכזי בחוברת השבוע נפתח צוהר להתמודדות עם נושא מרכזי ויסודי בתחום הפרעות האישיות – פצול אישיות (בשמו העממי), לגונוו ומורכבויותיו.

בשיעור נחשפים מקורות הענין בסיפור מגלת אסתר ושרשיו בגיבורי גן עדן מקדם (ואין מתאים מפורים, העמוק והמופלא, לקבל תעוזה כדי לחדור גם לצדדים האפלים של הנפש). ניתוח של של הפרעות אישיות, שבפסיכולוגיה היום מקפידים להפריד ביניהן, מציע לראות אותן כשלשה צירים של מציאות אחת תלת-ממדית, כאשר מתוך ההקבלה עולים כיוונים חדשים להבנת וריפוי הפרעות (הן בהתבוננות פנימית, והן בהצעה לניסוי תרגילים ובדיקות פיזיות שונות).

ונקודה נוספת בשיעור: בדרך כלל נעדיף – בחיבור בין התורה למציאות – למצוא עוגנים במדעים המדויקים, ה'נקיים' יותר. לכל היותר נפנה לדו-שיח מברר-מתעמת עם שיטות בפילוסופיה, במדעי הנפש והחברה. אמנם, תהומות התת-מודע של הנפש משתקפים באמנות, דווקא משום שאינה 'נקיה' ואינה 'מדויקת', ואת זרמי העומק של האנושות בתחומים אלה ניתן למצוא דווקא בניתוח הספרות הלא-יהודית.

התבוננות בשרשי הדברים היא 'פתח דבר', שמצריך עוד עיבוד, ניסוי ותעיה עד לביצוע מעשי, אך דווקא המפגש עם הנשמה דרך פנימיות התורה יכול להביא מזור שלם לנפש. המבט הבהיר של פנימיות התורה, שאינו חושש להאיר גם את נבכי הנפש, מגלה את יסודות הפרעות החמורות המופיעים, במינון אחר, בנפשו של כל אדם, ואת הפוטנציאל העצום הטמון בהם, פוטנציאל שיכול להתגלות בהדרכה נכונה, בחיי הפרט וגם בחיי הצבור.

מעוניין להצטרף לצוות המפיצים של ואביטה?

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח מייל לכתובת: [itiel@pnimi.org.il](mailto:itiel@pnimi.org.il)

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון במספר 079-9211452

לפניות בנושא העלון: 052-4295164

[pnimi.org.il](http://pnimi.org.il)